

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE AUDITCOMMISSIE DORDRECHT D.D. 12 FEBRUARI 2020

Voorzitter: dhr. De Looze
Griffiemedewerker: dhr. Bakker
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Boersma (ChristenUnie/SGP)

Dhr. De Looze (ChristenUnie/SGP)

Dhr. Noldus (VVD)

Dhr. Polat (D66)

Dhr. Oostenrijk (CDA)

Dhr. Van der Meer (GroenLinks)

Mevr. Van den Berg (PvdA)

Mevr. Koene (Gewoon Dordt)

Dhr. Wringer (Beter voor Dordt)

1. Opening, mededelingen en vaststellen agenda

De voorzitter: Goedenavond, allemaal. We gaan beginnen. Hiermee open ik de vergadering. Zijn er nog mededelingen? Geen mededelingen? Ja, mevrouw Van den Berg, u heeft het woord.

Mevrouw Van den Berg: Eigenlijk geen mededeling maar een vraag. Ik weet nooit of ik dat aan het eind of aan het begin moet doen maar ik wilde een keer, ik weet niet of deze commissie daar geëigend voor is maar ik denk, ik vraag het ze en ik zie wel wat van komt. De garantstellingen. Het is een tijd geleden wel eens aan de orde geweest maar die zou ik graag nog eens een keer door willen nemen. De functie, wat voor garantstellingen we hebben en wat we ermee doen.

De voorzitter: Goede vraag. We hebben ook op zich een rondvraag aan het eind en we gaan het straks hebben over de agenda van de volgende keer maar ik denk dat het wel goeie input is. Laten we dat bij de agenda even meenemen. Zijn er nog andere opmerkingen over de agenda? Dan stellen we bij deze de agenda vast. Punt 2 is vaststellen van het concept verslag en de besluitenlijst van. En ook niet onbelangrijk, even de namen opnoemen. Begin ik even bij de heer Polat.

De heer Polat: Polat, D66.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks.

De heer Boersma: Jan Willem Boersma, ChristenUnie SGP.

De heer Oostenrijk: Theo Oostenrijk, CDA.

De heer Noldus: Robin Noldus, VVD.

De heer Van Vliet: Cor van Vliet, senior P&C adviseur.

De heer Besseling: André Besseling

De heer Kassen: Chris Kassen, ook senior P&C adviseur.

De heer Steehouwer: Marc Steehouwer, accountant BDO.

De heer Van den Breukel: Hans van den Breukel, intern auditor.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter voor Dordt.

Mevrouw Van den Berg: Jacqueline van den Berg, PvdA.

De heer Bakker: Harco Bakker, griffie.

De voorzitter: En we hebben nog een extra gast die aansluit.

Mevrouw Koene: Irene Koene, Gewoon Dordt.

De voorzitter: Dat is niet eens een gast, een officieel lid van de auditcommissie.

2. Vaststellen van het concept verslag en de besluitenlijst van 10 december 2019

De voorzitter: Dan gaan we door naar punt twee, het vaststellen van het concept verslag en de besluitenlijst van 10 december 2019. Zijn daar nog opmerkingen over? Nee, dan stellen we het bij deze vast.

Stukken ter bespreking

3. Managementletter

De voorzitter: Dan gaan we door naar punt drie, de managementletter. Daarvoor wil ik Mark, de accountant, het woord geven.

De heer Steehouwer: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil het eerst eens wat in algemene zin met u hebben over een aantal zaken die ook voor uw organisatie van belang zijn van hoe richt je de organisatie nu in? U heeft op pagina vijf in de managementletter een leeswijzer, als het goed is, gezien. Die geeft eigenlijk de essentie weer van waarvan het goed is om het daar eens met elkaar over te hebben. Hoe liggen de verantwoordelijkheden, welke keuzes worden er gemaakt, wat is de rol van de accountant. Ik denk dat het ook een goede basis is om vervolgens de managementletter wat meer in detail door te nemen en ook wat meer gevoel te krijgen bij ja, hoe erg is het nu om oranje te scoren of rood te scoren. Moet je alles groen willen hebben en welke keuzes heeft de organisatie daar in te maken? Primair is

het een verantwoordelijkheid van het college om een organisatie in te richten die borgt dat de doelen worden bereikt en risico's worden beperkt, of beheerst in elk geval. Beheerst betekent dat de risico's die het realiseren van doelen in de weg staan dat die inzichtelijk worden gemaakt en vervolgens ook maatregelen worden getroffen om die ofwel te ondervangen ofwel te voorkomen/vast te stellen of ze zich hebben voorgedaan. Daarbij is van belang dat de ambtelijke organisatie als uitvoering van het college die risico's in kaart heeft. Nou, de vraag is op welke manier doe je dat en op welke manier is dat nu gedaan. Hoe expliciet worden dan ook keuzes gemaakt? Dat leidt vervolgens tot, noem het maar een risicokaart die op verschillende manieren vervolgens kan worden beantwoord. Je kan verschillende manieren van interne beheersing bedenken, dat kunnen harde controles zijn, persoon A controleert persoon B en maakt het zichtbaar in het systeem of met een paraaf. Dat kan ook veel meer op cultuur en gedrag. Hebben we een aanspreekcultuur, spreken mensen elkaar aan op het moment dat er niet goed gewerkt wordt? Is er sprake van ontwikkeling van mensen? Dat is weer lastig te toetsen dus als wij als accountant dan binnenkomen dan kun je dat eigenlijk niet echt vastpakken, zeg ik altijd. Dat kun je alleen maar horen en in gesprekken ondervinden. Wat een goede mogelijkheid is is om tegengestelde belangen te creëren in de organisaties in de lijn dat iemand, een factuurcontrole, even als voorbeeld. Er is iemand die bestelt en er is iemand anders die stelt vast dat de prestatie is geleverd. Die heeft een heel ander belang dan degene die bestelt. Nou, door dat soort tegenstellingen borg je eigenlijk al in de lijn dat er op een goede manier wordt gekeken. Dat is even in algemene zin hoe je als organisatie dat kunt inrichten. Als accountant hebben wij natuurlijk ook een rol. U heeft ons aangesteld om de jaarrekening te controleren maar ook om adviezen uit te brengen naar aanleiding van datgene wat wij in de organisatie zien of missen. Nou, dat is ook onze rol. Vanuit onze regelgeving moeten wij leemtes in de interne organisatie rapporteren aan u, aan het college. Maar dat wil niet per definitie zeggen dat er per se iets aan moet veranderen. Ik denk dat juist de essentie is van waar we het vanavond met elkaar graag over willen hebben is van wat betekent nu een bevinding die wij rapporteren en moet daar dan iets mee gebeuren? Of kan het college ook de overweging hebben dat dat risico geaccepteerd wordt? De vraag is dan natuurlijk wel, is dat bewust of is dat onbewust? Wat dan ook nog wel extra van belang is, de mensen hier in de organisatie zijn dagelijks hier actief, zijn ze er hun taken aan het uitvoeren, praten met elkaar op functionele wijze, ook op informele wijze. Dus ze hebben heel veel gevoel bij, wat gebeurt er nu echt, waarom hebben mensen bepaalde besluiten genomen? Wij als accountant lopen hier drie, vier keer per jaar rond. Wel wat intensiever natuurlijk maar dan krijg je dat soort dingen veel minder mee. Je kunt het dan alleen horen, achteraf, van we hebben dit besproken maar ik kan het niet vaststellen. Als accountant moet ik het nou eenmaal vaststellen en ik kan ook alleen dat rapporteren wat ik heb vastgesteld. Ik rapporteer dan datgene wat ik niet zie, rapporteer ik dan als leemte. Ik denk dat dat ook goed is om dat in ogenschouw te nemen bij het doornemen van de managementletter. In de leeswijzer ziet u ook een aantal, ik noem het maar noodzakelijke stappen die, wat ons betreft, gezet moeten worden richting 2021. Daar hebben we het al eerder over gehad in deze samenstelling. Vanaf 2021 is het college verantwoordelijk om de rechtmatigheidsverantwoording af te geven waarin zij verklaart dat alle balansposten en baten en lasten zoals in de jaarrekening zijn opgenomen, ook rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dat vraagt iets aan het college qua borging in de organisatie waarbij ook echt keuzes zullen moeten worden gemaakt door het college van ja, wat gaan we wel doen, wat

gaan we niet doen? Daar gaan we nog nader op in op een later moment maar wat ik nu vooral wil achterlaten bij u is het proces wat we nu ook met de ambtelijke organisatie zijn gestart is om veel meer weloverwogen de keuzes ook te maken en vast te leggen. Dat begint bij de risicoanalyse vanuit de posten en processen zoals die binnen de gemeente van belang zijn. Inzicht hebben in de procesgang. Dat zijn allemaal stappen die de organisatie op dit moment ook heeft opgestart om daar veel meer lijn in te brengen. Dat geeft ook een goede basis om die risicoanalyse te kunnen uitvoeren en vervolgens te kunnen zeggen, wat gebeurt er nu in het proces, in de lijn om die risico's te ondervangen, deels of geheel. Wat zijn dan nog restrisico's? Dan hebben we een vrij bijzondere interne controle. Die kan achteraf allerlei controles doen. Ga je die dan inzetten om die restrisico's of accepteer je die restrisico's omdat je op basis van bijvoorbeeld het verleden zegt ja, er worden eigenlijk bijna geen fouten gemaakt bij subsidieverstrekking, noem maar een voorbeeld, dus waarom zouden we daar nog extra controles op inzetten in de organisatie want de foutkans is laag. We kunnen ons beter richten op een gebied waar meer risico's liggen en waar de foutkans ook groter is. Nou, door dat proces stap voor stap te doorlopen en ook die keuzes gewoon op te schrijven komt dan tot uitdrukking in het IC-plan 2020, dat zal hier ook nog een keer langskomen denk ik, dan kunt u ook als auditcommissie merken dat er sommige bevindingen die nu ook in de managementletter staan geaccepteerd worden omdat de organisatie daar een afweging maakt, wat is het risico en wat is de kans dat het fout gaat en welke impact heeft het dan en wat kost het om daar maatregelen op te treffen?

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Mag ik wat vragen, of?

De voorzitter: Zeker, zeker.

Mevrouw Van den Berg: Nou, u vertelt over inzicht in de procesgang risicoanalyse. Nou neem ik aan dat het college of de gemeente dat niet voor het eerst doet. Zij doen al jaren die financiële verantwoording. Is er dan nog steeds geen inzicht in de procesgang? Wat moet ik me daarbij voorstellen? Je doet het [geluid valt even weg].

De voorzitter: Mijnheer Steehouwer

De heer Steehouwer: Dat is precies het punt, men doet het hier dag en nacht, in elk geval overdag. Dat wil ook niet zeggen dat het niet goed is zoals het nu gaat alleen de vraag is, zijn alle risico's in zicht, in beeld, en passen de maatregelen die genomen worden in het proces of achteraf met de vrij bijzondere interne controle. Sluiten die aan op de risico's? Zijn de restrisico's, worden die geaccepteerd? Het is veel meer de bewustwording in de organisatie door dit gewoon op een gestructureerde manier vast te leggen zodat er verantwoording over kan worden afgelegd naar de auditcommissie maar ook naar ons als accountant, als toetsende partij, van welke keuzes worden gemaakt en welke risico's ziet de organisatie?

Mevrouw Van den Berg: Maar, als ik nog even daar op door mag vragen, vindt u dat ze dat niet goed doen? Want ik verbaas mij hierover.

De heer Steehouwer: Ik denk dat het makkelijkste antwoord op deze vraag is terug te kijken naar het verleden. Hoeveel fouten zijn er geconstateerd? Nou, in onze tijd, dat BDO hier de jaarrekeningcontrole uitvoert, hebben wij geen niet goedkeurende controleverklaringen verstrekt. Dus altijd goedkeurend. Dat geeft iets aan, dat is niet toevallig dat het allemaal goed gaat. Maar de vraag is, naar 2021 moet het een geborgd proces zijn om tot rechtmatigheidsverantwoording te komen als college. Dat is juist de aanleiding om te zeggen, maak daar nu een actueel plan van. Het meest recente plan wat er nu ligt is van 2010. Het is gewoon goed om dat te actualiseren en ik hoop niet dat dat tot heel veel nieuwe inzichten leidt maar eigenlijk een bevestiging van de keuzes die bewust of misschien wat minder bewust zijn gemaakt in het verleden over hoe een proces is ingericht en welke maatregelen getroffen worden.

De voorzitter: Mijnheer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Ja, terecht dat sowieso dit wordt geactualiseerd maar risico's zijn natuurlijk pas risico's als ze als zodanig worden gekend. Net zo goed als dat, u heeft het over het woord fouten, ja, hoe vindingrijk kan je soms zijn om kosten te boeken? Wanneer is iets fout en hoe herken je dat dan ook? Ik denk dat, als een willekeurige ambtenaar inderdaad wat vindingrijk met kostenboeken omgaat, ik denk dat een accountant dat van zijn levensdagen nooit ziet.

De heer Steehouwer: Is dat uw vraag? Nee, dat is flauw maar, ik zeg altijd je doet het niet voor mij, je doet het niet voor de accountant. Je moet als organisatie in controle willen zijn. Het gaat ook altijd om het samenspel van maatregelen. Iemand die codeert een factuur op een kosten plaats, die valt onder een bepaald budget maar er zijn ook nog allerlei rapportagemomenten waarop een budgethouder wat meer hoog over kijkt naar de realisatie van de begroting. Ik denk ook altijd dat je een afweging moet maken welke middelen zet je in en hoe verhouden die zich tot de impact van een risico?

De heer Oostenrijk: Ja, dan toch nog misschien een heel vreemde vraag die misschien zelfs ongepast is. Het woord klokkenluider, waar moet ik dat plaatsen?

De heer Steehouwer: Ik denk dat een klokkenluidersregeling, dus een meldpunt, is niet een direct beheersingsinstrument maar is wel een signaleringsinstrument. Dus als je het hebt over cultuur en gedrag op de werkvloer en je hebt een cultuur die eigenlijk heel hiërarchisch is waarbij mensen geen vertrouwen voelen, dan zal een klokkenluidersfunctie heel erg noodzakelijk zijn maar de vraag is hoe effectief gaat die ook werken als er zo'n cultuur is? Als je veel meer een cultuur hebt waar de mensen in ontwikkeling zijn en ook elkaar aanspreken op hoe voer je je taken uit dan heb je daar veel meer aan. Dus het ligt een beetje aan in welke type organisatiestructuur en cultuur plaats je dan zo'n klokkenluider.

De heer Oostenrijk: Maar bij deze voorgenomen actualisatie, wordt daar iets over beschreven? Want er is natuurlijk altijd een risico dat iemand een willekeurige ambtenaar in gewetensnood komt omdat zijn buurman drie bureaus verderop toch wel wat erg vindingrijk is. Daar moet toch een soort clause ingebouwd worden dat, al ben je er vast van overtuigd dat het een open organisatie is, maar je moet die escape toch hebben.

De heer Steehouwer: Absoluut, en de mate waarin je die escape moet hebben is weer afhankelijk van hoe zit je proces in elkaar? Heb je vaak tegengestelde belangen in je proces of juist niet? Hoe minder je die hebt, des te noodzakelijker is het om die rol te hebben. Ik kijk even naar de ambtelijke organisatie, ik denk dat daar zeker ook over nagedacht wordt.

De heer Besseling: Ja, voorzitter, misschien om nog even op het algemene verhaal wat aan te vullen. Wij hebben onlangs opnieuw bij elkaar gezeten en ook wel met de vraag hoe voorkomen we nou dat we ieder jaar een beetje een narrig gesprek hebben met elkaar waarin een accountant bij een managementletter zegt, goh, de vastlegging van een aantal processen kan ik niet goed volgen dus ik heb veel oranje en rode kleuren, en dat een organisatie zegt, maar als je uiteindelijk de jaarrekening gaat controleren bevestigt dat eigenlijk dat het allemaal goed gaat want je komt weinig echt foute dingen tegen. Dus hoeveel effort wil je inzetten als organisatie op al die vastlegging van processen in relatie tot de financiële middelen die je hebt als overheid en wat je daarmee efficiënt wil doen? Waar wij elkaar erg gevonden is, wat de accountant ook al aangeeft, de rechtmatigheidsverklaring die er vanaf 2021 aankomt voor het college waarin het college dan zelf moet verklaren dat een aantal dingen rechtmatig tot stand is gekomen. Dat is voor ons een hele interessante en nuttige basis om ons bijzondere interne controleplan echt eens te actualiseren en weer eens te bekijken. Welke processen lopen er nou, waar zien wij of verwachten wij dat de risico's beperkt zijn en kiezen we er dan ook bewust voor om bijvoorbeeld een bijzondere interne controle beperkt te houden en waar zien we grotere risico's en zetten we een bewust uitgebreidere interne controle in? Een voorbeeld zou kunnen zijn, als je kijkt naar de uitgavenkant van de begroting waar 60% naar gemeenschappelijke regelingen gaat, zo'n groot financieel bedrag per jaar. Tegelijkertijd is de basis van onze bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling een vastgestelde begroting van de GR met onze deelnemersbijdrage. De vastlegging van hé, wij hebben inderdaad die deelnemersbijdrage begroot en die wordt werkelijk betaald. Dat is een vrij simpele vastlegging waarmee je een groot deel van die uitgave in die zin onder schot hebt. Een vrij klein risico wat mij betreft. Een andere, facturen, is er eentje waarvan we nu al meer interne controle op inzetten, Europese aanbesteding. Alleen dat doen we nu nog niet altijd zo bewust zoals ik het nu omschrijf. Dus dat vastleggen in zo'n wijkplan, welke stromen zijn er nu in je begroting, op je balans, en hoe ga je er zelf mee om? Welke maatregelen zet je er zelf op in en wat resteert er dan nog als risico en wat accepteert je al dan niet als college, is een hele goede en ook wel noodzakelijke actualisatieslag maar een goede basis, ook wat de accountant betreft, voor het pad naar 2021.

De voorzitter: De heer Polat heeft wat vragen en de heer van der Meer daarna.

De heer Polat: Ja, dank, voorzitter. Ik heb een vraag. Als ik het goed begrijp hebben wij op dit moment geen risicomatrix van er op dit moment eigenlijk speelt. Ik hoor wel dat er bepaalde risico's zijn en dat er bepaalde maatregelen zijn genomen maar een algemeen beeld van wat het risico is, wat de waarschijnlijkheid is en wat de impact is op alle aspecten dat hoor ik niet terug. Is dat zo?

De heer Besseling: Ja, dat is onderdeel van het IC plan dat van 2010 dateert. Ik denk dat dat beeld er wel is maar niet op een plek. Ik denk dat dat het belangrijkste is van voeg dat nou samen en actualiseer het in het 2020 plan.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van Vliet: Misschien nog een korte aanvulling daar op, voorzitter, als het mag. Wat wij natuurlijk wel al lang hebben en bijhouden is welke risico's loop je nou als gemeente, extern, in projecten. Daar hebben we ons [...] systeem voor. We hebben de top 10 risico's, geloof ik, die we in ieder cyclisch product bestuurlijk laten zien. Er zit een heel risico managementsysteem onder van inschatten van kansen en risico wat optelt tot een bepaald, een reservering op je weerstandsvermogen. Dit gaat meer over je interne processen. Het voorbeeld wat ik net gaf van hoe leg je nou vast dat de bijdrage aan die en die gemeenschappelijke regeling klopt? Daar een risicoanalyse op zit op de stroom bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen wat ons betreft nu een hoog risico of niet? En als het een hoog risico is, wat voor maatregelen zet je daar dan op in? Die vastlegging is goed om weer eens te actualiseren en ook hier bij u in de auditcommissie te bespreken.

De heer Van der Meer: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik puzzel nog een beetje met het onderscheid tussen die, wat jullie geloof ik de systeemcontrole en de gegevensgerichte controle noemt. Want als ik het goed begrijp zegt u eigenlijk, met betrekking tot systeemgerichte controle, die kunnen we op heel veel punten eigenlijk niet goed doen omdat we niet goed greep hebben op hoe die, als externe accountant, op hoe dat intern geregeld is. Er wordt dan vanuit de organisatie gezegd van nou ja, als ik het even parafraseer, van maak je niet druk, het gaat toch altijd goed. Dat het goed gaat blijkt, als ik het goed begrijp, uit de gegevens gerichte controle. Jullie doen steekproeven en daar blijkt dan dat dat wel redelijk klopt. Nou, dat is mooi natuurlijk, dat scheidt enig vertrouwen in de ambtenarij en hoe het functioneert. Maar is natuurlijk nog steeds geen garantie dat dat systeem op een goeie manier functioneert zodat je daar vertrouwen in kunt hebben. We hebben wel eens eerder discussies over steekproeven gehad. Je kunt ook net naast het probleem een steekproef nemen. Dus ik zit toch een beetje met de puzzel van, het is ook een vraag aan de ambtelijke organisatie, van is het niet toch heel belangrijk dat ook dat systeem van die interne controle goed doorzichtig gemaakt wordt voor de accountant zodat die daar meer op kan varen. Is daar niet toch winst te boeken? Is dat een herkenbare probleemstelling?

De heer Besseling: Volgens mij vat u bijna samen wat wij samen eigenlijk ook al zeiden. Daar is winst te behalen en daar gaan we ook mee aan de slag. Dat is ook wel een mooi bruggetje naar wat ik nog verder kwijt wilde over die leeswijzer. Ik denk dat het op basis van het in kaart brengen van die processen zoals ze nu gaan en het daaraan voorafgaande risicoanalyse op al die processen en posten, dat leidt uiteindelijk tot de vraag, hoe gaan we de risico's die we onderkend hebben in die verschillende processen en posten, hoe gaan we die ondervangen in de organisatie? Doen we dat in de lijn, doen we dat met ver bijzondere interne controle achteraf, dat is feitelijk ook gegevensgericht, of een mix van beide? Juist door op procesniveau te kijken van welke risico's zijn groot, welke zijn minder groot? Waar moet je dan liever systeemgericht doen omdat je dan veel meer voorkomt aan de voorkant en wat kun je doen met controles achteraf? Juist heel die denklijn nog eens een keer actualiseren en vastleggen maakt het ook dat je er verantwoording over kunt afleggen naar iedereen die daar naar vraagt en ook een effectieve inzet van de middelen die beschikbaar zijn, uiteindelijk. Ja, misschien leidt dit nog wel tot veel meer vragen bij u dat u zegt van nou ja, dat is een heel lange monoloog en het is best wel technisch misschien hier en daar.

Maar ik vind het vooral goed om u een beetje het gevoel te geven van ja, als het oranje is in de managementletter is dat vanuit onze optiek dat we iets niet hebben kunnen vaststellen maar het zegt niet gelijk iets over het risicoprofiel. Dat vind ik een belangrijke constatering die bij u vooral moet blijven hangen. Het proces wat de ambtelijke ondersteuning ook zojuist al toelicht, het proces dat nu doorlopen wordt om een plan 2020 te krijgen waar echt deze stappen heel expliciet worden gemaakt en ook de afwegingen worden herijkt om te kijken van is de inrichting van het proces nu goed genoeg en is onze vlik-effort zoals die er nu is, is die adequaat of te veel of te weinig, op procesniveau? Ik denk dat dat twee belangrijke rode draden zijn ook naar de toekomst 2020 of 2021. Rechtmatigheidsverantwoording en alles wat daar nog bijkomt.

De voorzitter: De heer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Ja, het is ingewikkelde materie. Toch nog even het woord risico pakken. Met de vraag van hoe moet ik dat duiden als het gaat om een voorgenomen besluit? Dat is een politiek besluit want een gemeenteraad besluit ergens over, daar zit een bepaald bedrag achter. Hoe moet ik dan, op dat moment, het zien of dan vanuit de ambtelijke organisatie de bewakingsclub over de betrouwbaarheid van getallen. Hoe acteert dan de ambtelijke organisatie? Ik zal toch maar een makkelijk voorbeeld noemen, er is ooit gezegd dat de Prins Clausbrug 8 miljoen kostte en op enig moment kost die 12. Maar op het moment dat die 8 is, hoe wordt dan intern dat risico als een risico ervaren? Gaan er dan intern, je kan twee dingen doen. Intern, ja, het is een politiek besluit dus het is zo. Of het is een politiek besluit maar vanuit onze verantwoordelijkheid over financiën geef ik daar een vorm van een risicoprofiel aan. Hoe werkt dat?

De heer Besseling: Ik ga een poging doen. Volgens mij is dit wel een echt andere vraag dan de accountantsvraag. De accountantsvraag zou zijn, als er begrootte kosten staan van 8 miljoen en er worden werkelijk kosten geboekt en die zijn misschien ook 8 miljoen, zijn de kosten die geboekt worden, zijn dat dan op basis van herleidbare facturen en zijn dat facturen die terug gaan naar die brug? De inschatting over grote projecten en wat dat mag kosten, ja, natuurlijk kijken wij daar als ambtelijke organisatie ook zeker naar. Tegelijkertijd moet je ook realistisch zijn dat je als gemeente af en toe projecten start waar nog niet heel veel referentiemateriaal voor is. Waar er met alle expertise die er dan is een inschatting wordt gegeven. Ik denk dat het aspect tijd ook een rol speelt. Soms wordt er een, misschien komen we daar deels nog wel op terug bij het onderwerp investeringen.

De voorzitter: De heer Polat, een interruptie.

De heer Polat: Een vraagje, bij dat soort projecten maak je toch een risicoprofiel, bijvoorbeeld van die brug, van wat het ongeveer moet gaan kosten. Welke bandbreedte mag er spelen?

De heer Besseling: Als het specifiek over zo'n onderwerp gaat, en het voorbeeld komt nu twee keer terug, zou u ook een aantal ambtenaren die zich daar echt gespecialiseerd mee bezighouden wat meer over kunnen bevragen want daar zit ook enigszins op afstand van. Het punt wat ik nog wilde maken is, het gebeurt natuurlijk regelmatig dat u als gemeenteraad een besluit neemt tot een ontwikkeling die nog wel even op zich laat wachten door allerlei oorzaken. Als iets een aantal jaar vertraagt, betekent dat natuurlijk heel vaak

iets voor de geraamde kosten die een jaar eerder gemaakt zijn. Als het ideaal is wordt er gezegd van nou, dit is een krediet voor dit moment maar we verwachten dat we over vier jaar pas wat gaan bouwen dus we nemen voor vier jaar de indexatie op de bouwkosten mee. Dat is de ideale situatie, als je dat helemaal van tevoren kan uitstippelen. Er zijn ongetwijfeld grote projecten waar ook momenten zijn die niet voorzien zijn. Als ik dan toch een klein beetje door de ogen heen kijk naar de echt grote projecten die wij in het verleden hebben gehad, een energiehuis of een sportboulevard, zaten we daar op te euro nauwkeurig mee bij de allereerste inschatting? Nee. Maar zaten we daar honderden procenten naast uiteindelijk in de realisatie? Nee, ook niet. Dus ik vind dat we dat over het algemeen, en er zijn ongetwijfeld uitzonderingen, niet zo slecht doen als gemeente.

De heer Steehouwer: Is het misschien goed als ik daar een aanvulling op geef, voorzitter? Die Prins Clausbrug, daar blijf ik even vandaan maar misschien wel illustratief, we hebben, ik zelf ook, twee dagen met allerlei plan economen en projectcontrollers gesproken rondom alle grondexploitaties. Dat zijn natuurlijk typisch projecten waarvan je van tevoren niet precies weet hoe het gaat eindigen maar die in de raad allemaal langs zijn gekomen bij het openen in elk geval van die grondexploitaties. Als je dan ziet wat daar dagelijks allemaal aan gebeurt aan een continu bijstellen, toetsen van realisatie op plannen, budgetten, verplichtingen aanmaken, monitoren van verplichtingen. Het is iets dat vol continu gaat. Het tijdsaspect en alle ontwikkelingen in de tijd die plaatsvinden in de kostensfeer, maar ook in de plannen an sich, die worden heel goed gemonitord in ieder geval bij die grondexploitaties om ook, dan ligt het niet vast en misschien maar het gebeurt wel degelijk. Dat merk je gewoon als je met die mensen praat en de manier waarop zij de toelichting kunnen geven, waarom is het nu duurder geworden dan dat het plan was en de schatting vorig jaar was? Dus ik denk dat er heel veel op de goeie manier gebeurt en het gaat nu vooral over, maak dat nou eens expliciet. Leg het nu eens vast, waarom maak je die keuzes zoals ze gemaakt worden?

De voorzitter: De heer Boersma.

De heer Boersma: Ja, ik wil even een vraag stellen van iets dat ik in ieder geval begrijp. Het gaat over het puntje, want je wil frauderisico's voorkomen en er wordt een voorbeeld genoemd, of voorbeeld, specifiek over de facturen die betaald moeten worden, bestelde goederen. Daar wordt dan de opmerking gemaakt dat degene die bestelt ook vast kan stellen. Daar zit een frauderisico. Op zich snap ik dat, want er staat tussen haakjes afspraken met leverancier. Gaat een beetje uit van negatieve variant dat mensen die afspraken maken, maar goed. De andere kant van het verhaal is dat degene die iets bestelt ook kan beoordelen of geleverd wordt wat besteld is. Dus hoe zorg je nou dat dat in verhouding blijft, dat je één, niet iemand anders laat beoordelen om die fraude te voorkomen alleen die geen idee heeft of inderdaad geleverd is wat nou echt besteld is terwijl je aan de andere kant ook gewoon iets bestelt en zeker wil weten dat dat geleverd wordt. Ook nog een procedure dat die facturen ook nog een beetje op tijd betaald worden.

De heer Steehouwer: Nou, dat zien we natuurlijk bij andere gemeentes op deze maar soms ook wel op andere manier. Wat we zien is dat iemand die de bestelling plaatst en vervolgens de factuur mag goedkeuren en er zit helemaal niemand tussen, dat is wat wij geconstateerd hebben. Dat gaat niet bij alle factuur stromen zo maar bij een aantal gebeurt

dat. Op het moment dat je nu een aparte functionaris hebt die alleen maar de verantwoordelijkheid heeft om vast te stellen dat er een prestatie geleverd is en dat kunnen, over het algemeen zijn dat heel fysieke dingen. Dat zijn alle dingen in de openbare ruimte bijvoorbeeld. Nou, die kun je met een pakbon of een termijn staat kun je die controleren. En dan creëer je eigenlijk iemand in het proces die geen belang heeft bij de bestelling of de uitvoering of de factuur maar die wel vaststelt van dit is besteld maar het is ook geleverd. Ik denk dat je ook daar de afweging moet maken van hoe groot is het risico, op welk domein doen we dat wel, op welk domein doen we dat niet? Wij onderzoeken juist de dingen waar de risico's zich kunnen voordoen en dan moeten wij ook melden of er frauderisico's zijn en dat is altijd wat negatief, dat realiseer ik mij, maar het is ook onze rol.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ja, ik had even nog een vraag over die grondexploitaties. Want u zegt van, nou, in 2019 heeft de gemeente Dordrecht wederom aangegeven geen externe second opinions voor grexen op te vragen. Wij adviseren dit wel te doen voor de meest risicovolle grondexploitaties. Onze vraag is, u zegt, wij adviseren dat wederom dus u doet dat waarschijnlijk voor de tweede of derde keer, zolang u hier zit. Wat is het dringende daarvan om dat te doen en wat ziet u op dit moment dan als de meest risicovolle grondexploitatie? Bemoeit u zich daarmee?

De heer Steehouwer: Even eerst de vraag waarom schrijf je dit nog een keer op? Wat er gebeurt is, er zitten hier eigen planeconomen, dat zijn kundige mensen, maar die ook elke dag bezig zijn met hun eigen project of meerdere projecten. Het risico ontstaat dan op een gegeven moment dat ofwel een bepaalde tunnelvisie ontstaat ofwel eerder gemaakte foute inschattingen komen niet goed uit en die zou je dan kunnen verdoezelen, om het maar even simpel te zeggen, omdat dat dan jouw eigen fout is geweest. Of dat nou het eerste of het tweede is, het gaat er vooral om, stel je open als organisatie om ook eens af en toe een spiegel voorgehouden te krijgen over zien wij de risico's op dezelfde manier, vergeten wij risico's, schatte wij ze op de goede manier in. Zo'n externe partij die daar gewoon eens van buiten naar kijkt vanuit een misschien wat breder blikveld, daarvan zeggen wij dat, het kan helpen om dat periodiek eens te doen om je eigen geest op te frissen als planeconoom die daar dagelijks mee bezig is. Dat is het eerste. Tweede, als het dan gaat over wat zijn de risicovolle grondexploitaties, moet je kijken naar de boekwaarde maar ook naar wat nog aan kosten en opbrengsten verwacht worden in de toekomst. Nou, Stadswerven is een grote grondexploitatie maar als je kijkt naar de boekwaarde die hier nu staat en de fase waarin het zich bevindt, is dat misschien inmiddels al niet meer de meest risicovolle grondexploitatie. Dordtse Kil IV moet eigenlijk nog helemaal beginnen. Dat is ook iets anders dan woningbouw en woningbouw is natuurlijk op dit moment minder risicovol dan een aantal jaar geleden in elk geval. Maar bedrijfsterreinen is gewoon een heel andere categorie maar ook een heel ander risicoprofiel speelt. Dus dat zal er dan wat ons betreft een zijn waarvan we zeggen, nou, daar ligt een ander risicoprofiel dan de meeste andere grondexploitaties binnen de gemeente. Ik ben even de exacte naam kwijt, bij het ziekenhuis, Gezondheidspark. Daar gaat natuurlijk nog veel gebeuren, is ook binnenstedelijk. Nou, dat zou er een kunnen zijn die een iets ander risicoprofiel heeft dan wanneer het buitenstedelijke ontwikkeling is bijvoorbeeld. Dus wij hebben daar geen hele

studie van gemaakt van waar liggen nu echt de risico's maar op basis van de gesprekken zouden dit er twee kunnen zijn waar het een idee zou kunnen zijn, zeg ik voorzichtig.

Mevrouw Van den Berg: Nou hebben we natuurlijk, bij grondexploitaties kan natuurlijk van alles gebeuren bij de ontwikkeling van gebieden. Maar adviseert u dat nou omdat u dat hier een zwak punt vind of is dat een soort standaard advies wat u altijd aan gemeentes geeft? Ik zit een beetje te zoeken van, hoe ernstig is dat hier?

De heer Steehouwer: Het is niet omdat het hier niet goed is, er zijn niet veel gemeentes met echte eigen planeconomen en de omvang van het grondbedrijf zoals het hier is. Dus dat geeft iets aan over de kwaliteit van de bezetting van die afdeling. Maar eigenlijk om een toelichting op uw eerste vraag, daar gaat het ons vooral om van er spelen gewoon risico's, je bent er dagelijks mee bezig, laat dat nou af en toe eens spiegelen. Niet vanuit een noodzaak maar omdat het kan helpen om het nog zuiverder te krijgen.

De voorzitter: De heer Polat.

De heer Polat: Voorzitter. Recentelijk is natuurlijk op basis van het advies van u van vorig jaar is natuurlijk een motie ingediend, gissen is missen. Daarin, in die motie wordt natuurlijk gevraagd om een second opinion voor alle grootschalige projecten waar een groot risicoprofiel aanhangt. Dus wat dat betreft is dat, is dat ook meegenomen? Is daar over gesproken?

De heer Besseling: Ja, volgens mij is dat een traject wat u raad met de griffie en rekenkamer geloof ik en een paar mensen van de ambtelijke organisatie lopen. Ik denk dat die binnenkort naar de raad komt als dat niet al het geval is geweest.

De heer De Looze: Het staat morgen gepland in de commissie bestuur en middelen. Of gister was dat, sorry.

De heer Besseling: Daar staat volgens mij meer een opsomming in van wat kan je als raad, wat heb je nou voor mogelijkheden om zelf van lichte tot zware vorm als extra toets te doen op dingen die vanuit het college komen. Maar goed, het staat in de stukken zelf. Wat ik misschien als aanvulling nog wil zeggen over die grondexploitaties, daar hebben wij ook met elkaar over gesproken. Een van de overwegingen die ook bij ons speelde, bijvoorbeeld bij zo'n stadswerve, wat voor verliesvoorziening staat er nou al in de boeken met richting kiezen in 2013, uit mijn hoofd, hebben we al enorme forse afboekingen gedaan op Stadswerven. Er staat meer dan 50 miljoen als verliesvoorziening al in de boeken gecombineerd met het feit dat het een woningbouwproject is met de huidige vraag zie ik daar als controller ook naar niet meer de allergrootste risico's. En wat voor mij ook nog wel een rol speelt is in 2019 zijn er op die afdeling planeconomie twee nieuwe plan economen begonnen die ook vanuit het bedrijfsleven aan de slag zijn gegaan in de gemeente dus ook als nieuwe organisatie leren kennen en dus met een bepaalde manier ook weer met een verse blik naar die grondexploitaties kijken. Dus die optelsom van afwegingen heeft er bij mij toe geleid om te zeggen nou, dan ga ik mij niet heel erg hard maken om specifiek op Stadswerven nog een keer een externe second opinion uit te voeren. Wat de kracht van zo'n vik-plan is, is dat je dat soort dingen wat bewuster maakt en opschrijft en dat je uiteindelijk

misschien nog wel van mening kan verschillen maar dat het wel helder is welke afwegingen en met welke bril mensen kijken naar dezelfde organisatie.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, ook nog een vraag over die grex. Ik herinner me dat een half jaar geleden of zo in de commissie bestuur en middelen de prognoses en de inschattingen van de grex voor verschillende projecten langskwam. Toen heb ik ook geconstateerd dat daar in de loop van de tijd hele grote variaties in zitten. Nu zei ik zelf, geloof ik, net iets dergelijks van dat kan van moment tot moment verschillen. Dat heeft bij mij het gevoel achtergelaten van ja, wat daar uitkomt is een inschatting op een bepaald moment maar wat voor zekerheid geeft dat nou voor de situatie over twee of drie jaar? Is daar überhaupt iets over te zeggen, is daar iets aan te doen? Helpt die second opinion daarbij om dat betrouwbaarder te maken? Kunt u daar iets over zeggen?

De heer Steehouwer: Ik begrijp eigenlijk niet helemaal wat u bedoelt met die fluctuaties. Fluctuaties in boekwaarde kan maar dat is, boekwaarde is een stand. Uiteindelijk gaat het om de eindwaarde van een grondexploitatie dus de kosten min de opbrengsten over het hele project, over alle jaren heen. Daar zitten in principe geen grote schommelingen in en die wordt steeds nauwkeuriger naargelang het project voortschrijdt. Juist daar zit ook het schattingselement in van welke kosten en opbrengsten verwachten we nog naar de toekomst toe als organisatie, als planeconomen. Hoe gedetailleerd is het plan al uitgewerkt voor een woonwijk of een bedrijventerrein? Welke kosten moeten gemaakt worden voor bouw woonrijp maken, wat zijn verwachte grondopbrengsten? Ja, daar wordt natuurlijk jaarlijks een actualisatie voor gemaakt. Gedurende het jaar zijn planeconomen bezig met hun controles en mensen om daar uitvoering aan te geven maar ook juist om te monitoren van dit was dus een inschatting en hoe verhoudt de realisatie zich tot die inschatting? Dus wij focussen bijvoorbeeld in onze controle ook op grotere fluctuaties in boekwaarde om te kijken van daar zijn veel mutaties geweest dus daar kijken we dan iets langer naar. Ook om te kijken, zijn die mutaties goed geboekt? Maar het belangrijkste voor ons is, waar zitten nu de meeste kosten en opbrengsten naar de toekomst toe en hoe zijn die schattingen gemaakt. Want daar kan aan de knoppen gedraaid worden om de schatting te beïnvloeden en dat is dan weer, zoals wij dat zien, een frauderisico dat er wordt toegewerkt naar een gewenste uitkomst. Dat het college dus het resultaat kwam beïnvloeden.

De heer Van der Meer: Maar begrijp ik het dan goed dat u zegt van er zijn bijvoorbeeld helemaal aan het begin van een project of zelfs voordat het van start gaat, wordt een inschatting gemaakt over het eindresultaat, daar gaat het uiteindelijk om. Die inschatting daar is, die verandert in de loop van de tijd eigenlijk niet. Mijn waarneming is juist dat die heel erg verandert in de loop van de tijd.

De heer Steehouwer: Ja, hij verandert wel, niemand heeft een glazen bol die het echte eindcijfer voorspelt maar het hangt natuurlijk wel samen met hoe ver is het plan al uitgewerkt op het moment dat de grondexploitatie wordt geopend bijvoorbeeld. Kijk naar Stadswerven, het zijn allemaal deelvlekken. Die worden na verloop van de tijd worden die verder ingevuld en is de mix van soorten woningen is dan uiteindelijk bepalend en als daar dan besloten wordt om daar meer sociale woningbouw te plegen, ja, dat heeft weer invloed

op het verwachte eindresultaat. Maar dat zijn wel keuzes die gepland worden gemaakt en uiteindelijk worden gemaakt op basis van wat is de impact op het eindresultaat.

De voorzitter: Oké, ik denk dat het goed is om dit gesprek langzaam af te ronden. De heer Wringer.

De heer Wringer: Ja, dank u, voorzitter. Ik heb twee vragen. In het document staat ook het een en ander transparanter te maken over de grexit hebben jullie een document gemaakt over de problematiek die ermee samenhangt. Dat document zou ik graag willen zien. Ik weet niet wie dat heeft. Bladzijde 10 staat dat. Dat kunnen jullie mij toesturen? Oké. De tweede vraag gaat nog even terug over die interne processen en het stap voor stap vastleggen. Die hebben jullie nodig om de regelmatigheidsverklaring af te kunnen geven. Dat is een controle achteraf, heb ik begrepen. Maar als je die processen vastlegt kan je die toch ook gebruiken om dagelijks mee te werken, zeg maar?

De heer Steehouwer: Ja, je kan die processen vastleggen. Dan heb je inzicht in hoe loopt het proces. Dat geeft ook het inzicht van gebeuren er controles in het proces en dekken die de risico's voldoende af of leidt het juist tot een noodzaak om bijzondere interne controle achteraf te doen omdat het te weinig in het proces zelf aan controles plaatsvindt. Dus het in kaart brengen van het proces helpt om de keuze te maken van doen we nu genoeg in het proces of moeten we nog iets repareren achteraf.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ja, ik had nog een vraag over heel iets anders. Wet normering topinkomens. U zegt dat er in 2018 de door hier aangeboden verantwoordingen meer dan de helft onjuist of onvolledig waren en zelfs ook materiële financiële fouten bevat. Maar u heeft het dan om de procedures rondom de wnt, die wet, te evalueren en dat te verbeteren. Maar gaat het nu zuiver altijd om procedures want er wordt ook gesproken over materiële, financiële fouten. Wat doen wij verkeerd met de wet normering topinkomens?

De heer Steehouwer: Ik ga u iets nuanceren want er staat dat het landelijke beeld is dat er veel meer dan de helft onjuist wordt aangeleverd voor controle, dus dat is meer in zijn algemeenheid, en daaronder staan een aantal bullets wat dan vorig jaar de leerpunten zijn geweest. Een van de punten die daar staat is dat het, dat de gemeente Dordrecht een eigen model had om die verantwoording te doen in de jaarrekening terwijl het ministerie een format voorschrijft. Het is gewoon ingewikkeld, het gebeurt maar één keer per jaar en het luistert zo ontzettend nauw of dat je niet van toepassing zet of een nul of een streepje. Ik word er ook niet gelukkig van en niemand hier dus wat we nu hebben afgesproken is om voor de hele regio deze controle centraal bij het SCD te doen omdat die ook de voorbereidende werkzaamheden doet voor alle klantenorganisaties in de regio en daarmee de foutkans verkleinen en de lijntjes net iets korter maken. Dat moet ook helpen om uiteindelijk het resultaat beter te maken. Wij hebben bijvoorbeeld ook input geleverd aan het ministerie in het kader van de wetsevaluatie wnt om te kijken van hoe werkbaar is dit nu eigenlijk nog? Het doel is wel gerealiseerd, lijkt het, in het land dus kan het niet iets eenvoudiger? Nou, daar vindt op dit moment een evaluatie van plaats in Den Haag. Niet nu maar deze periode en naar verwachting komt er ook over relatief korte termijn een wnt 3.0 waar misschien ook wel wat verlichting in staat ten aanzien van de administratieve last.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Het gaat dan eigenlijk toch vaak meer om de vastlegging en om het proces dan dat we uiteindelijk dingen fout doen. Want het gaat er natuurlijk om of je constateert of mensen zich houden aan die normering topinkomens met bedrijven en organisaties met wie wij zaken doen. Dan denk ik, dat is dus wel goed in beeld. Of ook niet?

De heer Steehouwer: Dat is eigenlijk bij alle gemeentes wel zo omdat binnen de gemeente is een gemeentesecretaris en de griffier zijn de enige twee topfunctionarissen. Nou, het schalensysteem is niet zodanig dat het echt een risico is op een te hoog salaris maar het zit hem vooral in onkostenvergoedingen wel of niet meenemen en dat soort echt bijregels die het ingewikkeld maken. Dus het gaat hier ook niet zozeer om dat er een risico is dat er onrechtmatige betalingen zijn geweest maar veel meer de totstandkoming van de verantwoording aan sich.

De voorzitter: Oké, helder. Ik geef de heer Van der Meer nog het woord en dan gaan we echt wel afronden, denk ik.

De heer Van der Meer: Ja, vrij korte vragen. Het is mij bij lang niet alle dingen, uitspraken die u doet over wat goed en niet goed is, of wat niet vastgesteld kan worden, duidelijk hoe u aan die conclusie gekomen bent. Ik wil graag een voorbeeld geven. U zegt dat het risico op management override beperkt is. Misschien kunt u iets zeggen over hoe u tot die conclusie komt. Het tweede is, gaat over de IT beheersing. Daarvan zegt u, de basis is op orde, en vervolgens volgt er een behoorlijk lijstje van dingen die tekortkomingen zijn. Dat geeft mij een beetje een onrustig gevoel. Kunt u mij geruststellen?

De heer Steehouwer: Ik zoek als eerste even uw constatering dat we zeggen management override is, want management override is echt een accountantsding, zal ik maar zeggen. Dat is het risico dat leidinggevendenden de uitkomsten beïnvloeden. Dat is een risico dat we voor elke organisatie die we controleren als hoog risico inschatten. Dus dat zou hier ook zo zijn. Dat is hier ook zo. Niet zozeer omdat het hier anders is dan bij andere organisaties maar omdat overal op deze manier door ons moet worden aangevlogen. Ten aanzien van IT geldt eigenlijk een beetje hetzelfde als voor de parallel die wij zojuist over de hele organisatie hebben besproken met elkaar. Waar het met name zit is op hoe leg je nu aan de voorkant vast welke mensen wat mogen kunnen in het systeem en monitor je nu ook periodiek of dat allemaal nog klopt met hoe het werkelijk is ingericht. Dat is eigenlijk de belangrijkste constatering die we ten aanzien van IT hebben gerapporteerd. Dus dat is iets wat, het is nog niet perfect maar het is al wel best heel goed. Dus ik denk dat ik die zorg wel kan wegnemen in die zin en dat in deze regio een van de weinige gemeentecontroles is waar we ook echt gebruik kunnen maken van hoe het IT-systeem is ingericht qua rollen en rechten.

De voorzitter: Mooi. Nou, mijnheer Steehouwer, dank je wel voor deze inleiding en ik denk goed om dit gesprek te hebben. Het is in ieder geval niet eentonig, denk ik, we gaan gewoon van klokkenluiders weer helemaal naar wet normering topinkomens. Dus dat is in die zin, denk ik, een breed palet en een brede vragen die je denk ik misschien normaal ook niet krijgt met andere mensen. Wat ik wel mee heb genomen is dat we het IC plan gaan updaten dus dat is, denk ik, aan het eind even goed om dat te bepalen wanneer we dat ook

hier gaan bespreken. En ik denk dat het sowieso goed is om dit vaker te doen tenminste, in die zin, management ik denk dat het best goed is om het volgend jaar weer [...] uit te nodigen en dit gesprek te voeren. Als iedereen het daarmee eens is. Dan kunnen we, ik begreep dat je wel bleef zitten ook uit interesse voor wat er komen gaat.

4. Indexeren van investeringsbudgetten

De voorzitter: Dan gaan we door naar het volgende agendapunt. Dat is het indexeren van investeringsbudgetten. Dat is eigenlijk een toezegging gedaan in de raadsvergadering aan de PvdA en Chris Karsten zal een presentatie geven. Aan jou het woord, Chris.

De heer Karsten: Ik hoop het zo gaat lukken. Er was inderdaad een toezegging van de wethouder, hoe gaan wij als gemeente om met prijsstijgingen? Het werd net al ook even geraakt bij de brug Stadswerven. Dat was niet alleen prijsstijging wat wij meenemen als indexering maar er zitten soms ook andere dingen die ook te maken hebben met prijsstijging. Ik heb daar ook een paar voorbeelden van meegenomen. Als je de krant openslaat dan zie je heel veel berichten, bijna dagelijks, over stijging van prijzen en niet alles is, wat wij noemen, indexeren. Daar zitten natuurlijk ook andere effecten in die prijsstijgingen kunnen veroorzaken. Wel een aantal voorbeelden, de cao's, de lonen, ambtenaren willen meer geld, leraren willen meer geld. De bouwkostenindex is vaak in het nieuws, wordt steeds duurder om te bouwen. Huizenprijzen stijgen en de boodschappen worden duurder. Dat geldt natuurlijk ook voor de gemeente die ook inkopen doet. Daar hebben wij het indexeren eigenlijk als oplossing van hoe gaan we daar in de begroting mee om. Even de agenda en het doel. Volgens mij is het goed als ik wat uitleg geef van hoe doen wij dat in Dordrecht en dat we dan aan het einde van het gesprek samen bekijken van vinden we dat een adequate werkwijze, hebben we daar nog kaderstelling bij nodig. Dat kunnen we samen doen. Eigenlijk drie blokken, waarom indexeren. Even kort, een sheetje, theorie, waarom doen we het? Dan een aantal sheets, ga ik wat dieper erop in, van hoe we dat precies doen. En als laatste een aantal voorbeelddossiers, die zijn misschien het meest interessant. Een aantal recente politieke voorbeelden, dus ik denk dat daar ook het gesprek het beste past. Maar als er vragen zijn dan mag dat uiteraard gewoon tussendoor, dat vind ik het prettigst. Waarom indexeren? Nou, een begroting, we spreken een aantal, het college heeft een aantal doelen, spreken we af met de raad en dat is eigenlijk de hoeveelheid. We gaan een aantal dingen doen en daar zetten we een prijs tegenover, wat kosten die dingen? Dan is het p maal q dat bepaalt het budget of uiteindelijk de totale begroting. Die p, daar gaat het eigenlijk vandaag over, die is onderhevig aan inflatie. Niet een heel onbekend begrip, volgens mij. Het gaat erom, inflatie is een stijging van het prijspeil. De koopkracht van je euro neemt af. Het omgekeerde kan ook voorkomen, deflatie, dan neemt de koopkracht toe dus dan worden gemiddelde prijzen lager. Wat doen we dan aan die inflatie? Dat noemen we eigenlijk indexeren, dat is het antwoord op inflatie. Indexeren wil niks anders zeggen dan dat we de budgetten aanpassen aan het prijspeil zodat de koopkracht van die budgetten gelijk blijft. Dus dat we hetzelfde kunnen doen binnen de gemeentelijke begroting ongeacht de tijd. Hoe doen we dat? Dan kijken we eerst naar de exploitatie. De exploitatie doen we eigenlijk jaarlijks vrij basis. De lonen pakken we de ambtenaren cao, als daar een nieuwe cao is afgesproken. Voor de inkoop pakken we de consumentenprijs index. Wij kijken dan vooruit. Er zijn ook organisaties die kijken achteruit dus die kijken naar wat is de cpi van de afgelopen periode? Wij kijken vooruit en we maken er een correctie op

terug. Dus het is eigenlijk een combinatie van wat is de verwachting voor bijvoorbeeld nu, 2021, als we straks de begroting 2021 gaan maken en wat dachten we vorig jaar en wat zien we dat het geworden is. Dat verschil nemen ook mee. Dus dan zit je eigenlijk zo actueel mogelijk voor een begroting 2021. Dan hebben we ook heel veel verbonden partijen. Daar hebben we ook niet zo goed zicht op hoe hun begroting dan precies in elkaar zit, materieel en lonen. Daar hebben we wel onderzoek naar gedaan en we hebben eigenlijk gezegd, ja, we pakken dan driekwart, één kwart. Dus driekwart van de meeste verbonden partijen bestaan ook de kosten uit lonen en één kwart uit inkoop. Dus wij mengen die twee eerste bullets en dat gaat dan over de begrote bijdrage aan verbonden partijen. Nou, daar komen uiteraard afwijkingen op want je zal zien dat je met die basale regels niet uitkomt. Dat hebben we recent gezien in de kadernota, de energieprijzen. We hadden nieuwe energiecontracten, die waren best wel flink hoger dan de energieprijzen die we voorheen hadden dus daar kwam apart in de kadernota een bedrag. Energieprijzen krijgen harder dan de cpi, moeten we extra bij ramen. Dat kan ook een resultaat van een aanbesteding zijn bijvoorbeeld die brug Stadswerven. Na een aanbesteding weet je vaak pas wat is de echte prijs. Je probeert het zo goed mogelijk in te schatten. Dat is ook een prijseffect maar dat gaat dus niet met een index maar dan zien we achteraf, of we krijgen meer zekerheid over die prijs, passen we hem aan.

De heer Noldus: Jullie gebruiken de consumenten prijs index terwijl ik me kan voorstellen dat het merendeel van wat wordt ingekocht niet onder de noemer consumentenartikelen valt. Bijvoorbeeld zakelijke dienstverlening of andere typen diensten die jullie afnemen. Is er een reden dat jullie deze gebruiken in plaats van het type indexering wat voor de betreffende inkopen van toepassing is?

De heer Karsten: Ja, daar kom ik eigenlijk een paar sheets verder op dus daar is een reden voor. Dus die parkeer ik even. Wat ik hier nog wilde vertellen is de GR, daar wordt ook een begroting bestuurlijk vastgesteld. Die werken niet allemaal op exact dezelfde manier en daar kunnen ook andere tijdseffecten in optreden. Nadat die begrotingen zijn vastgesteld weten wij wat de Dordtse bijdrage is. Dat wordt vaak bij de begroting dan dus niet bij de kadernota. De begroting wordt dan aangesloten op wat er bij die GR besloten is wat onze bijdrage moet zijn dus dan vind er eigenlijk een soort correctie plaats. Dan hebben we ook nog de openbare ruimte, dus wegen, riolen. Daarvan maken we vijfjaarlijks een wegennota of een groot rioolplan. Die komen nu binnenkort ook weer aan. In die plannen wordt gewerkt met normen dus bijvoorbeeld voor riolen weet ik dat we in het vorige [...] rekenden met € 750 per meter riool en dat we inmiddels bij aanbestedingen zien dat we rond de € 1100 per meter riool zitten dus je ziet dat daar best forse stijgingen inzaten. Dat kan ook te maken hebben met dat we vijf jaar geleden nog een beetje in de na ijl van de crisis zaten en het inmiddels economisch best weer goed gaat. Dus dat zijn ook golfbewegingen.

De heer Oostenrijk: Maar met dit voorbeeld, want dat vind ik wel treffend, daar wacht u toch niet vijf jaar mee om het dan aan te passen?

De heer Karsten: Nou, we zien het nu bijvoorbeeld bij riolen dat we ook, dat heeft u in de burap ook kunnen lezen, dat we ook zien dat er overschrijdingen ontstaan op de kredieten, omdat die geraamd zijn op die € 750. Nou, dan maken we ook een inschatting, past dat nog binnen het perspectief van de rioolheffing, zoals we dat geschetst hebben? Dan zie je ook

andere effecten binnen het hele rioolstelsel, dat investeringen vertragen, we hadden grote investeringen gepland die dan, na beoordeling, toch nog wel langer mee kunnen. Dus op dit moment hebben we gezegd, nou, we verwachten dat we die prijsstijging nog wel binnen de rioolheffing, zoals we hem hebben afgesproken, kunnen opvangen. Ook daar is aangegeven van, nou, bij een nieuwe GRP dan maken we eigenlijk de hele raming weer voor de komende vijf jaar. Dan zullen we dus moeten kijken, kunnen we dat opvangen of betekent dat iets voor de rioolheffing? En bij wegen staat er natuurlijk geen heffing tegenover, dan zou dat potentieel dus iets voor de kadernota kunnen zijn.

De heer Oostenrijk: Maar toch is het toch raar, je ziet die stijging zie je op jaarbasis zie je zich ontwikkelen en toch zegt u eigenlijk met zoveel woorden nou ja zolang het maar binnen de budgetten blijft zitten dan doen we niks. Terwijl aan het eind van de rit word je dan als raad, als gemeente geconfronteerd van jongens laten we zeggen de pot is bijna leeg en nu moeten we aan de bak. Ik vind juist met dit voorbeeld moet je het toch dat probleem jaarlijks dan moet je toch op kunnen anticiperen.

De heer Karsten: Alleen, kijk de vraag is hoe precies wil je dit doen? Het zijn investeringen die in 60 jaar afschrijft. Elk jaar, elke vijf jaar maak je een plan. Die vijfjaarlijkse periode is natuurlijk ook bewust gekozen. Daarmee stel je die bewegingen bij. Is eigenlijk een keuze hoe precies wil je dat doen? Het ene stuk riool is ook het andere niet dus het gaat ook allemaal over gemiddelden. Je ziet ook daar dat de tijdplanning soms lastig is. We weten nu dat het riool 40 jaar oud is, dus dan denken we dat we het over 20 jaar moeten vervangen. Als we over 20 jaar gaan kijken, ja dan vindt er een inspectie plaats en dan ga je pas, als dat binnen die vijfjaarlijkse termijn valt, besluiten of je dat riool daadwerkelijk gaat vervangen of niet. Als ik nu naar de rioolexploitatie kijk dan zitten daar echt nog geen risico's in dat we niet meer binnen dat gestelde kader van die rioolheffing kunnen opereren. Maar het zou sneller kunnen. Het is in ieder geval een aandachtspunt dus dan denk ik bij het volgende GRP en de wegennota goed om die discussie te voeren. Ja, en ook bij wegen is de keuze extra druk op de kadernota of in dat wegenprogramma weer keuzes maken. Zijn best lastige discussies want dat zijn ook grote bedragen waar het om gaat. Hoe ziet dat er uit in de kadernota? Al die onderdelen die komen daar terug. U ziet ook dat dat ongeveer vijf miljoen euro per jaar is, dat is puur dat bedrijfseffect. In feite moeten we elk jaar weer vijf miljoen extra aan kosten opvoeren. En dat klinkt veel maar goed op een begroting van 400 miljoen en de wetenschap dat elke 30 jaar de prijzen ongeveer verdubbelen, is dit ook wel gewoon een normaal beeld. Maar goed, het zijn toch serieuze bedragen. Hoe betalen we dat? Dan komen we eigenlijk aan de inkomsten kant van de begroting. De inkomsten kant bestaat voor 60% uit baten van het gemeentefonds. 40% bestaat uit overige baten. Het gemeentefonds dat wordt opgehoogd met het accres, moeilijke term, daar is een mooi definitie van. Dat is eigenlijk een afspraak tussen rijk en gemeentes, bestuurlijke afspraken waarin normering systematiek wordt gehanteerd om die prijseffecten in die uitkering van het gemeentefonds tot uitdrukking te brengen. Nou, die normering systematiek is ook een hele volzin. Maar het komt er eigenlijk kort gezegd op neer dat we kijken naar wat het rijk zelf aan directe uitgaven, dus inkopen, heeft netto dus lasten en baten. Die volgen de gemeentes ook en dat noemen ze ook wel trap op, trap af. Dat betekent dus eigenlijk als de prijzen, inkooprijzen voor overheid of consumenten stijgen dan stijgen ook de rijksuitgaven, ook voor het rijk wordt alles duurder, als die rijksuitgaven stijgen dan stijft daarmee ook het gemeentefonds dus gaat de gemeentebegroting eigenlijk net zo hard mee

omhoog. Er zit nog wel wat anders in. Die rijksuitgaven ja die bewegen niet alleen door prijseffecten, die bewegen ook door hoeveelheidseffecten. Als door bijvoorbeeld het programma stikstof grote rijk investeringen vertragen, dan geeft het rijk minder geld uit en dan gaan wij dus mee trap af. Dat is dus niet een zuiver prijseffect. Die zal je dan ook in die balans van lasten en baten ook niet zonder meer kunnen opvangen. Dus dan zou je als gemeente eigenlijk ook met de q mee trap af moeten.

De heer Besseling: Korte aanvulling hierop. Dit is ook een van de gesprekspunten op het moment of eigenlijk al wat langer, tussen VNG en rijk of die trap op trap af systematiek nou voorspelbaar genoeg is en of gemeenten daarmee soms niet met een taakstelling worden geconfronteerd waar ze echt heel weinig mee kunnen.

De heer Karsten: Dan die overige baten, 40% van de begroting. Ja, er zit eigenlijk van alles in, leges, lokale heffingen, maar ook wat zakelijke overeenkomsten, werk die we voor andere gemeentes bijvoorbeeld uitvoeren. Eigenlijk zouden we daar standaard volgen we ook die CPI dus dat doen we eigenlijk dezelfde als aan de uitgave kant. En ook daar zien we soms uitzonderingen dat bijvoorbeeld als het rijk die afvalstoffenbelasting verhoogd wat ze recentelijk hebben gedaan, zie je de uitgaven harder stijgen dan zou je ook er voor kunnen kiezen om aan de baten kant dat weer door te leggen in de afvalstoffenheffing. Dat zijn ook discussies die volgens mij nu politiek gevoerd worden. Wat hier nog wel ook belangrijk is, we beseffen dat een aantal baten die in de gemeentebegroting zitten hebben we niet helemaal in eigen hand. Dat is de secretarie leges bijvoorbeeld. De producten bij burger zaken, paspoorten en rijbewijzen. Daar stelt het rijk de baten vast dus die zijn gemaximeerd. Die worden wel ook geïndexeerd alleen weer op een andere systematiek dus je kan daar nooit harder gaan dan dat het rijk toestaat en ook voor subsidie bijdragen en contracten daarvan gelden dat daar afspraken in de bijdrage of in het contract zitten en de subsidie ontvangsten voor ons waarbij is gezegd die worden bijvoorbeeld niet geïndexeerd. Dan zijn die baten ook niet te hoog. Over het algemeen pakken we dus die CPI.

Mevrouw Koene: Dank u wel, voorzitter. Rare vraag, met die leges, dus als je paspoort zeg maar dat is dan gemaximeerd maar waarom is er dan een verschil aangebracht tussen bijvoorbeeld trouwleges en paspoortleges? Want dat soort dingen is wel vrij. Dus wanneer worden leges gemaximeerd?

De heer Karsten: [...] Bij een aantal producten hebben we in ieder geval nog een af recht van het rijk dus dan zit je altijd met een deel van je baten moet je ook afdragen. Voor het paspoort omdat het rijk ook een deel van het proces, het maken van een paspoort voor haar rekening neemt. Dat is natuurlijk bij trouwen niet het geval. Bij trouwen zit je wel aan dat je niet meer dan kostendekkend mag zijn dus dat je in principe niet meer kan vragen dat je aan uitvoeringskosten.

De heer Besseling: Nou, volgens mij zit daar uiteindelijk ook een politieke keus vanuit het rijk achter. Die hebben een aantal jaren geleden gezegd het kan niet zo zijn dat je in gemeente X meer betaalt voor een paspoort of rijbewijs dan in gemeente Y en bij trouwleges heeft het rijk dat tot op heden nog niet gevonden in ieder geval.

De heer Karsten: Nou zijn er ook wel gemeenten die soms onder het maximum zitten dus naar beneden toe hebben ze hem niet afgestaan, alleen ik denk dat de meeste gemeenten

90% zal op het maximum zitten. Die zijn niet al te ruim bemeten. Zo ziet dat er uit in de kadernota dus ook netjes vastgelegd van op welke onderdelen doen we welk percentage. Dus hier was de CPI 1,3 die hebben we ook bijvoorbeeld voor de Ozb gevolgd. Hier komt die sheet waar net een vraag over was. Er zijn heel veel indexen beschikbaar, die kan je gewoon op internet raadplegen. Prijs inkoop overheid is er een, grond weg en waterbouw is een ander. Je ziet dat welke je kiest dan had je in de tijd ook verschillende percentages gehanteerd en ja het kan nog best wel wat verschillen. Ik heb voor vier jaar op een rijtje gezet. De prijzen inkoop overheid 4,98 nu de afgelopen vier jaar. Wij hebben die CPI gevolgd dus eigenlijk zou je kunnen zeggen hebben we iets te ruim de budgetten opgehoogd of hadden we het net ook al over dat we hier in deze gemeente veel weg, water, bouw en grond projecten nu aan het doen zijn bijvoorbeeld de riolen. Als we die specifiek hadden gedaan dan had die weer hoger moeten zijn en dan zitten we eigenlijk weer te laag met CPI.

De heer Oostenrijk: Maar u zegt we zitten te hoog maar als je toch even kijkt over die, want die 8% en 10% dat is cumulatief. Dan is toch de werkelijkheid is toch de prijsstijging veel hoger geweest?

De heer Karsten: Voor grond, weg en waterbouw is de werkelijke prijsstijging zo'n 8% geweest over de laatste vier jaar.

De heer Oostenrijk: Niet meer?

De heer Karsten: Tenminste als deze cijfers kloppen dan is het inderdaad niet meer. Eigenlijk hebben we gezegd zo'n gemeentelijke begroting bestaat uit tienduizenden begrotingsregels. Wij pakken die CPI, dan kunnen wij vrij snel geautomatiseerd op die administratie die indexen loslaten. Dus dat is eigenlijk de keuze, eenvoudig, het is transparant, ja je zit ook altijd op een soort gemiddelde omdat in die CPI dat is een breedste mandje dat er is. Het kan uiteraard exacter. Dat kost ook werk en de vraag is ja hoeveel schiet je er mee op en hoeveel risico loop je als je het niet doet? Dat is eigenlijk bij lonen hetzelfde. Wij volgen die ambtenaren CAO maar je zal, er wordt ook een deel van dat loonbudget ingezet voor inhuur van derden, ook dat loondeel wat in verbonden partijen zit daar gelden misschien andere Cao's. het blijft een gemiddelde, soms zitten we er boven, soms zitten we er onder. Maar dit is hoe we het nu doen. Kunnen we straks nog wel over hebben of dat beter moet. Dat was de exploitatie, dan hebben we ook nog reserves. Dat zijn eigenlijk onderdelen van het eigen vermogen. We hebben binnenkort een vrij grote reserve na de verkoop van Eneco. Daar wil je ook mogelijk college en de raad daar ook investeringen uit doen. Dan begint dat vaak met grove schattingen. We hebben nu een reserve voor bouwen in de stad, 10 miljoen. Daar zit nog niet een heel gekristalliseerd plan onder. Is een onderdeel van de balans en daar komen dan in stukken komen daar raadsvoorstellen voor naar de raad. Krediet aanvragen, bestedingsvoorstellen, hebben nu een concreet plan, dat is dan lastig om die reserve en dan brengen we dat als investeringsbudget in die begroting. Die spaarpotjes of die reserves die indexereren we nu niet. Hebben we in het verleden wel gedaan, kan ook wel, alleen dat is a) administratief bewerkelijk maar het laatste punt is eigenlijk belangrijker en dat veroorzaakt ook een extra exploitatie last en je moet dan vanuit je exploitatie moet je de reserves gaan ophogen. Dat is nu eigenlijk extra moeilijk omdat als je naar zo'n balans kijkt dan staat er tegenover het

eigen vermogen aan de passiva kant staat straks bijvoorbeeld de verkoop opbrengst van Eneco dat is gewoon cash geld. Alleen dat cash geld dat moeten wij dan in Den Haag parkeren en dan krijgen we 0% rente op dit moment op. Dus als er geen rente op binnen komt dan is er eigenlijk ook geen ruimte om je vermogenskant op te hogen en zou je dat wel willen, ja dan moet je in je exploitatie, stel dat je een procent rente wil bijschrijven op 370 miljoen, ja dan is dat gelijk 3,7 miljoen euro ruimte vinden in je exploitatie. Dat is er op dit moment gewoon simpelweg niet. Alle overschot moet je stallen bij Den Haag.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg, even microfoon.

De heer Karsten: Beleggen met het oogmerk om rendement te halen is inderdaad , is bij wet verboden. Wij kunnen nog wel aan verbonden partijen of andere gemeentes leningen verstrekken of als het een maatschappelijk doel dient, investeringen doen. Dus daar wordt ook wel naar gekeken maar dat is eigenlijk weer een andere discussie. Maar over het algemeen is het rendement laag op kastgeld. Maar dat betekent dus ook dat hoe langer je die reserve laat staan ja dan neemt de koopkracht af op die onderdelen. Je kan er steeds minder mee doen.

Mevrouw Koene: Als wij geld lenen, wat betalen wij dan aan rente?

De heer Karsten: Ik heb toevallig van de week, maakt trouwens niet uit het bedrag, maar als we 40 jaar lenen dan zaten we op 0,6% rente.

Mevrouw Koene: En wat zou dan de motivatie kunnen zijn om een renteloze lening ergens aan te geven? Want dat kost dan dus geld eigenlijk.

De heer Karsten: Als je moet lenen wel, alleen na de verkoop van Eneco kunnen we nagenoeg alle schulden aflossen. Heb je een kassa overschot dan kan je het aan Den Haag geven voor 0% of je kan er een maatschappelijk doel mee bereiken door het aan een partij uit te lenen.

Mevrouw Koene: En als je nou 10 miljoen renteloze lening wil verstekken dan is dat dus dan uit de Eneco gelden? Zomaar even een vraag, ik hoor zo van gisteren hoor ik iets voorbij komen.

De heer Karsten: In feite na de verkoop van Eneco is dat de situatie. We zitten nog wel met een aantal leningen maar die kunnen we niet aflossen op dit moment. Maar een deel van het geld zal je moeten gebruiken om die leningen die we nog hebben, in termijn wanneer ze aflopen ze af te lossen. Maar een deel cash blijft er over.

De voorzitter: De heer Polat.

De heer Polat: Even over die 0%. De inflatie is ongeveer 1% of 1,5% of 2%. We gaan gewoonweg zelf voor 0% dus de geldontwaarding is dus ongeveer 1% of 1,5%. Dus in feite verliezen wij dus geld.

De heer Karsten: We hadden het er laatst over, als je het uitgeeft dan ben je het ook kwijt zal ik maar zeggen of als je er leningen voor aan gaat trekken, die moet je ook weer een keer gaan aflossen maar de koopkracht inderdaad op spaargeld maar dat is eigenlijk net als

thuis. Mensen die thuis veel geld op de bank hebben die kunnen ook steeds minder er van kopen. Die lopen tegen hetzelfde effect aan en die hebben dan ook nog eens een keer dat de belastingdienst ook nog om de hoek komt. Dus de reserves worden nu niet geïndexeerd dus die bedragen blijven in de tijd zoals ze zijn. Eigenlijk wat ik zeg, als we die zouden willen indexeren ja dat kost dat gewoon vanuit de exploitatie zoveel extra geld, die ruimte is er niet.

De heer Besseling: En misschien als toelichting daarop, ik denk dat we dat een jaar of acht, negen geleden nog wel deden. Dat werd toen een bezuinigingsronde nodig was en dat toen als een van de vrij technische maatregelen is voorgesteld als we de reserves niet meer indexeren, betekent dat een voordeel op je begroting zonder dat je moet bezuinigen waar het voorzieningen aan burgers betreft. Een vrij technische bezuiniging in feite, wel met het effect dat je reserves niet meer in waarde stijgen. Dat is uit mijn hoofd brede doorlichting heette dat geloof ik ergens in 2010 besloten.

De heer Polat: Mag dat zomaar want het heet bij mij een beetje creatief boekhouden?

De heer Besseling: Het is zeker aan gemeenten vrij hoe zij met reserves omgaan of je daar op wil indexeren met welk percentage je dat doet, dat is overigens ook gewoon een raadsbesluit uiteindelijk geweest.

De heer Karsten: Grondexploitaties dat is ook een aparte, is net ook al over gezegd dat gaat vrij precies dat zien we eigenlijk hier ook bij dat indexeren en grondexploitatie is een ondernemersactiviteit. Die vindt plaats via de balans. Staat onder de voorraden, we doen daar uitgaven en daar komen baten binnen. Het basisprincipe is dat die baten de lasten dekken die we daar hebben gemaakt. Ja, daar kan winst of verlies ontstaan en door dat indexeren, als je die lasten en die baten gaat aanpassen en zeker als dat met verschillende percentages gaat dan kunnen die winsten en die verliezen, die eindwaarden zoals we dat noemen, die kunnen veranderen. Nou, als je een verliesvoorziening moet bijstellen dan doe je dat al van de voorkant. Dus stel dat er verlies toeneemt dan moeten we direct in dit boekjaar extra verlies nemen. Als het om winst gaat dan gebeurt dat meestal in de toekomst dus dan zit dat vaak nog buiten je meerjarenbegroting. Maar beiden daarvan hebben we ook met de raad afgesproken dat dat verloopt via de reserve grondbedrijf dus dat raakt de exploitatie niet direct. Maar als je veel verliezen moet nemen dan neemt die reserve af en als de winst weer toeneemt dan neemt de reserve toe. Hoe doen we dat indexeren binnen die grondexploitaties? De lasten wordt vooral gekeken naar die bouwkostenindex. Dus daar pakken ze wel echt een specifiekere index die betrekking heeft op al die werkzaamheden die hier plaatsvinden en niet die CPI. En ook daar doen ze wel dezelfde systematiek dus ze kijken vooruit wat verwachten wij dat volgend jaar de bouwkosten stijging is en we kijken terug van hoe hebben we dat vorig jaar gedaan en hoe is dat verlopen? Zitten daar verschillen in? Bij de baten hangt het er een beetje van af wat voor soort grondexploitatie het is maar kijken we naar de ontwikkeling van de verkoopopbrengsten, woningen, vrij op naam prijzen, commercieel vastgoed dus daar wordt echt per grondexploitatie gewoon gekeken van hoe gaat deze markt en wat betekent dat voor de baten en de eventuele bijkomende kosten? Hier hebben we ook dat contractuele verplichtingen in zo'n grondexploitatie ga je ook met allerlei partijen contracten aan, dat kan zowel over de baten als over de lasten gaan. Die overrulen die basisregel dus daar

volgen we dan ook gewoon die contractuele afspraken van dit wordt wel geïndexeerd of dat wordt niet geïndexeerd met een bepaald percentage. Dus dit gaat vrij precies. Dan hebben we nog de overige investeringen. Investerings materiële vaste activa, daarvan hebben wij eigenlijk als basisregel die vraag je aan op het juiste prijspeil dus wij zijn met huis van stad en regio bijvoorbeeld bezig met een voorstel. Nou, op het moment dat die krediet aanvraag naar de raad gaat, dan weten wij wanneer we ongeveer willen bouwen dan zeggen we nou dan moet je dat krediet op dat prijspeil baseren en dan vraag je gelijk in een keer het geode bedrag aan, kan je dus precies kopen wat je voor ogen had. Dat geldt eigenlijk ook voor routine investeringen dus als we echt gewoon reguliere zaken moeten vervangen. Die komen eigenlijk altijd in de laatste jaarschijf die we aan de meerjarenbegroting plakken, worden die zichtbaar. Die proberen wij dan direct voor dat prijspeil van dat jaar dus nu voor de komende begroting 2024 bijvoorbeeld, dat prijspeil direct goed er in te zetten. Wat wij dan vervolgens niet doen, is als er vertraging ontstaan in de uitvoering van die investering. We wilden in 2020 iets vervangen, dat lukt dit jaar niet, dat schuift door naar 2021. Dan wordt dat niet meer geïndexeerd. Dus die kredietaanvraag die blijft gelijk aan dat bedrag wat we ooit met de raad hebben afgesproken. Dat bedrag verandert niet. Daar zie je dus wel dat als iets vertraagt, dat er koopkrachtverlies optreedt.

De heer Oostenrijk: U zegt dat dat is afgesproken.

De heer Karsten: Dat is intern afgesproken. Dat is geen afspraak die met de raad ergens vastligt. Zo doen wij dit.

De heer Oostenrijk: Maar dat is toch redelijk vreemd?

De heer Karsten: Dat is de vraag of dat vreemd is. Kijk, zo'n kredietraming daar zitten altijd een post onvoorzien in. Wij proberen ook ambtelijk een beetje druk te zetten op als je nou probeer het zo goed mogelijk aan te vragen dus als je weet dat iets drie jaar gaat duren, vraag dan niet een krediet in dit jaar aan maar zet hem dan netjes in de tijd wanneer je at gaat doen. Als je dan zegt dat je het dan gaat doen, ga het dan ook dan doen en laat dat niet nog drie, vier jaar doorschuiven. U heeft zeker een punt dat hierdoor als het gebeurt, er schuift nog wel eens wat door.

De heer Oostenrijk: Ja, want we kennen genoeg politieke besluiten vanuit een drie, vier jaar geleden waar we nu gigantisch tegenaan lopen vanwege het feit dat er niet geïndexeerd is met welk percentage dan ook.

De heer Karsten: Dat kan bij krediet kan dat aan de orde zijn. Overigens zit er vaak in zo'n kredietaanvraag ook een post onvoorzien wat ik al zei en het zijn ook, ingenieursbureaus doen dat bijvoorbeeld een aantal berekeningen. Zo'n huis van stad en regio is al ontzettend moeilijk om op een goed bedrag te komen. Dus dan is de vraag of je dan een of twee procent als dat een jaar later zou worden, hoe zinvol dat is om dat mee te ramen en uiteindelijk als het niet past binnen het krediet dan moeten we altijd terug naar de raad om een ruimere kredietaanvraag te doen. Dus dan zal er wel een raadsvoorstel volgen maar wij proberen het in principe dan binnen de nominale raming proberen we het uit te voeren voor zover het gaat en daarmee loop je een klein risico. Dat is zeker een punt. Bij de verzamel wijziging daar ziet u vaak hoe die doorschuiven van die kredieten terugkomen maar die gaan dus ene jaar voor het bedrag eruit, volgende jaar voor hetzelfde bedrag voor de

begroting voor het volgende jaar in. Eigenlijk wat ik tot nu toe allemaal heb verteld, gaat alleen maar over hoe wij omgaan met de begroting en dat zegt eigenlijk nog niks hoe wij handelen. Handelen bedoel ik zaken doen met de buitenwereld. Die begroting dat is eigenlijk het kader wat het college krijgt van de raad wat mag het kosten. Dat geldt op een totaal van programma niveau of op totaal van de reserve of een krediet. Er zijn geen afspraken of kaders, voor zover ik die heb kunnen vinden, pover wat dat betekent voor afspraken met partijen. Dus als een bepaalde begrotingspost met een x procent wordt opgehoogd, dan wil dat niet zeggen dat we per se met die leverancier waar we contact mee hebben ook die twee procent moeten geven of die subsidie die daar onder ligt dat die dan automatisch met twee procent omhoog moet. Dus ja, je ziet daar verschillen ontstaan en ja soms moet het harder omhoog maar ja als er bij leveranciers de inflatie niet proberen in de prijzen door te voeren, kunnen tegenhouden dan zullen we dat natuurlijk ook niet nalaten. Dus het handelen gaat anders en geen kaders wat ik zei. En dat levert dus ook soms wel eens wat discussie op als het gaat om een taakstellend budget. Ik heb dadelijk bijvoorbeeld het voorbeeld van [...]. Nou, die komt straks langs dus 260.000 euro mocht dat kosten. Ja, wat is nou het raadsbesluit? 260.000 en geen cent meer of nou ja die begroting die daar ligt die kan geïndexeerd zijn. Hebben we net ook al gezien, ja of het de reserve was of een exploitatiebudget dan gaat het ook nog eens op een andere manier. Ja, dat levert discussies op. Die komt zo terug. Wat ik zei, we proberen in ieder geval dan wel binnen die begroting, binnen het college die activiteiten zo efficiënt mogelijk uit te voeren. Als het voor minder kan dan doen we het voor minder. Nou, daar komt hij al gelijk. Ik zei het al, 260.000 euro was er beschikbaar. 2013 hebben we het dan over. Dat was bedoeld voor het moestuin gereed maken van een bepaald perceel. Ja, als je dat geïndexeerd had dan had dat vandaag de dag 20-30.000 euro meer kunnen zijn. Dat hangt er dan een beetje vanaf welke index je pakte. Dit onderdeel zat in de grondexploitatie. Dus ja, dan zou je de bouwkosten index gevolgd kunnen hebben. Je had ook hadden we het ergens anders in de begroting ondergebracht in de reserve. Dan hadden we het helemaal niet geïndexeerd en via de exploitatie met de CPI index. Maar goed, in dit geval is die in die grond exploitatie onder die regel contractuele besluiten overrulen de basis is eigenlijk hier verhandeld in die grondexploitatie si die op nominaal 260.000 euro blijven staan. Vanuit de invulling, ja de raad heeft gezegd 260.000 euro en geen cent meer. Dus zo is die ook in die grond exploitatie mee gegaan. En is er dus ook geen ruimte.

De heer Oostenrijk: Ja, maar dat geen cent meer dat moet je, laten we zeggen dat kan je niet anders als tijdsgebonden zien omdat je kan natuurlijk nooit een uitspraak doen van geen cent meer in de mogelijke veronderstelling dat het tien jaar later gerealiseerd wordt.

Mevrouw Koene: Voorzitter, dan heb ik er nog wel een van 1,7 miljoen.

De heer Boersma: Nog even vraagje, gaat er in principe van uit dat dit dan op korte termijn gerealiseerd wordt of binnen een bepaalde periode. Zou je nou als raad dat je zegt dat risico willen we niet lopen, moeten zeggen nou dan gaan we bijvoorbeeld zeggen voor als het binnen twee jaar gerealiseerd wordt dan wordt dit een taakstellend budget, gaat over die twee jaar heen dan moet je hem indexeren? Is dat een optie die je dan zou kunnen doen?

De heer Karsten: Het is denk goed als raad in ieder geval nu de regels hoe wij in de begroting handelen te snappen dus ja als wij een reserve vormen want dat was FC

Dordrecht en dan hebben we net gezien, reserves was geen ruimte voor dus reserves worden niet geïndexeerd. Dus dan hebben we, gaan wij automatisch zeggen we er is niet meer dan dat bedrag. Er is geen ruimte. Als in de grondexploitatie zit dan had het mee kunnen lopen met die 2% kostenstijging. Ja, dan kan het helpen om bij de besluitvorming op dat moment dat expliciet mee te nemen. Ik zeg ja als het lang gaat duren dan moeten gewoon 2% inflatie, ja je ziet dat de besluiten soms daar niet, vaak eigenlijk, niet helder over zijn. Dat het dan ook een ja zeg maar een beetje willekeurig is van ja hoe moeten we dat besluit lezen. Dat moet ik ook wel toegeven.

Mevrouw van de Bergh: Kan ik nog even een opmerking maken? Want u zegt van met die dan wordt hij niet geïndexeerd en dan met name bij die voorbeelden die u gaf. Maar je kunt toch als raad besluiten om wel te gaan indexeren? Maar er zit vaak in de raad ook wel nou ga ik verder hier niet politiek in maar in de raad hangt ook in meerderheid vast aan bedragen van een eeuw geleden. Dus ik vind dat kun je dan niet het college verwijten.

De heer Karsten: Als hier het besluit expliciet was genomen 260.000 en jaarlijks indexeren met de bouwkostenindex net als in dan hadden we dat waarschijnlijk gevolgd en dan was er nu drie ton beschikbaar, of 290.000.

De heer Oostenrijk: Goed, los van een individuele besluitvorming ligt er natuurlijk nog wel een algemeen vraag hoe je met dit probleem omgaat want we hebben meerdere voorbeelden waarin de zaak door welke omstandigheden dan ook in de tijd maar voortslepen en op het moment dat het uur u er is ontstaat er een politiek probleem.

De heer Van Vliet: Als ik er een reactie op mag geven, dit is hier wel een beetje vaak dat je achteraf terugkijkt op wat er is gebeurd. Dus we hebben het hier over een regel uit 2013 waar we [regels op] hebben losgelaten die nu in 2020 tot een politiek gesprek leidt. We hebben natuurlijk allemaal gezien dat is ook precies waarom we dit voorbeeld geven. In 2013 hebben we duizenden regels gecodeerd en honderden van die regels heeft geen woord geen moeite mee gehad maar sommige gevallen zie je dat er vanuit systematiek toch later een gesprek ontstaat en dat is precies het goede gesprek wat u moet voeren van hé is dit nu de uitzondering op de regel waar we een uitzondering hebben of is dit structureel en moeten we eigenlijk onze eigen regel op dit vlak gaan aanscherpen en nou ja uit de hele presentatie blijkt dat wij daar heel voorzichtig mee zijn want dit is een regel uit 2013 over die andere 999 regels uit 2013 heeft u dat politieke gesprek niet. Daar moeten we deze proberen te voorkomen maar er zit wel, dat is het gesprek wat je met elkaar moet voeren van is het algemene kader nu goed of niet? En is dit uitzondering op de regel of is dit de regel en moeten we dus iets anders gaan doen? Dat is waar je over na moet denken.

De heer Oostenrijk: Ja, maar dan is het toch, ik zou zeggen dan bent u toch aan zet om ons daar over te informeren?

De heer Karsten: Misschien het volgende voorbeeld, sportparken daar was 5,5 miljoen beschikbaar voor een aantal verplaatsingen. Die zit dus in de reserves waarvan ik inderdaad net heb gezegd regel is dat we daar niet indexeren. Wel netjes met de raad zo afgesproken. Maar dat betekent dus inderdaad hoe langer dat duurt, dat er minder koopkracht is dus uiteindelijk minder gedaan kan worden. Je ziet wel als je met die partijen zeker in deze tijd als we zeggen ja we geven die 5,5 miljoen aan die partijen en zeggen succes ermee, ja dan

staat het bij hun ook voor 0% op de bank dus daar geldt ook hoe langer zij wachten, ja dan kunnen ze ook minder er mee doen dan komen we in die discussie dat als je nu geld hebt en lang wacht uiteindelijk dat bij iedereen leidt tot koopkracht verlies.

De heer Oostenrijk: Ja, maar dat is dan een probleem van de betreffende partij. Hier hebben we het over een ander probleem dat er door welke omstandigheden dan ook het verhaal niet ingevuld is. Mede doordat de politiek, ik zeg het maar even heel breed, niet tot besluitvorming is kunnen komen. Dus als het zo zou zijn van nou vereniging hier heb je die vijf ton ga je gang maar en als zij het in de tijd laten lopen dan is het hun verantwoordelijkheid.

De heer Karsten: Dat is zeker waar en de vraag is hoe concreet hier natuurlijk onder lag wat we hun beloofd hebben. Is er gezegd er is 5,5 miljoen beschikbaar om een beweging mogelijk te maken of hebben we gezegd we gaan dit en dit en dit gaan we doen want in het laatste geval, ja dan ligt, dan is het meer nadrukkelijk het risico en dan zeg je ja als je dat allemaal hebt afgesproken ja dan kan je het niet meer betalen. Kan je je afspraak niet waarmaken. Dus dat is zeker waar. Nou, de dubbel, dat is ook een mooi voorbeeld want dan zou je zeggen dat is ook gewoon een investering. Alleen toen we daarmee aan de slag gingen, was eigenlijk nog onduidelijk gaat nou de andere partij de investering doen, ik geloof dat de stichting is, of gaat de gemeente dat zwembad doen? Er is toen wel een berekening gemaakt van nou dit gaat het kosten aan investering en als we die investering dan omrekenen in wat dat aan jaarlijkse kapitaallasten met zich mee brengt dan komt dat ongeveer op 250.000 euro per jaar uit. Dat is in een raadsvoorstel terecht gekomen dus in onze exploitatiebegroting is die ruimte van 250.000 euro opgenomen waarbij op dat moment nog niet duidelijk was van hoe gaan we dat dan precies invulling geven. Ja, dan komen we dus weer op die regels waar mijn college het net over had, die duizenden regels. Daar gaat deze gewoon in mee, exploitatiegeld 250.000. dus die is jaarlijks geïndexeerd en dat betekent.

De heer Oostenrijk: Maar dat is dus vreemd dat dat exploitatie budget wel is geïndexeerd en de kosten niet.

De heer Karsten: Niet vreemd in het licht van hoe ik net heb uitgelegd zo zijn de regels dus bij de exploitatie doen we alles gewoon met de CPI automatisch. We gaan natuurlijk niet al die tienduizend regels kijken wat is dit, wat is dit. Dus we pakken als die regels, CPI er overheen, dus voor exploitatie middelen is de koopkracht verzekerd. Ja, bij investeringen als we een investeringskrediet aanvragen, zeggen we nou heb je er goed over nagedacht je weet wat je gaat doen, wanneer je het gaat doen, dan vraag je in een keer het goede bedrag aan dus als we hier nu, of dat hebben we ook gedaan, dat is eigenlijk de volgende, wij hebben hier nu voor het eerste deel krediet aangevraagd. Die konden wij dus aanvragen op een iets hoger prijspeil omdat in die exploitatieruimte ruimte was voor iets hogere kapitaallasten dus kon je ook een iets hogere investering financieren of dekken dus kon je krediet geïndexeerd aanvragen. Alleen vanaf het moment dat de raad dus het krediet heeft vastgesteld dan gaat de regel investeringen weer in en dan zeggen we als je dan gaat schuiven dus dat gaat weer vertragen, wat hier ook gebeurde, dan gaan we hem niet meer indexeren dus dan blijft hij op het punt.

De heer Oostenrijk: Dat is toch een verborgen kromme redenatie als bij een raadsbesluit wordt gezegd van die renovatie van de dubbel mag dat bedrag kosten en niet meer. Dan via de achterdeur blijkt dat het wel meer mag zijn.

De heer Karsten: In de raad hebben we eigenlijk gezegd er is 250.000 euro per jaar beschikbaar voor exploitatiekosten van een nieuwe dubbel. Dat is in feite het besluit. En elk jaar bij de raad stelt de kadernota vast die zeggen nou de exploitatie je mag alle lasten verhogen met CPI. Nou, daar ziet die ook in. Dus ja, dan gaat die dubbel daar in mee. Vervolgens krijgt de raad een kredietvoorstel, die zeggen nou mogen we dit krediet hebben, kan gedekt worden binnen de exploitatieruimte dus ja dat is dan een iets hoger krediet dan oorspronkelijk bedacht was. Ja, en het enige vreemde is dan inderdaad als je gaat schuiven dat we die kredieten dan vervolgens niet indexeren dus dan zeggen we joh er mag gebouwd worden voor twee miljoen, dan blijft het gewoon twee miljoen ook al doe je nog twee jaar langer over. Ik zie u een beetje schudden. Ik ben het met u eens, dat zien wij ook dat het soms een beetje lijkt tot willekeur lijkt het of wat vreemd. Maar goed, dan pak ik toch even de woorden van mijn collega weer dat ik zeg ja dit zijn dus een aantal voorbeelden die wij expres ook hebben gekozen natuurlijk en in 999 gevallen gaat het goed. Vooral bij dingen met investeringen en dingen waar in de tijd geschoven gaat worden, dus dat de uitvoering op zich laat wachten.

De voorzitter: De heer Wringer

De heer Wringer: Ik vermoed dat bij de raad de beleving in beide gevallen is van hoeveel mag het kosten, punt, en dat dan afhankelijk van of het als exploitatie of als investering wordt gekarakteriseerd het wel of niet geïndexeerd wordt en dat is denk ik, dat is een beetje de verwarring die er bij de raad ontstaat.

De heer Karsten: Bij de kadernota zegt de raad het mag volgend jaar ietsje meer kosten want alles wordt duurder dus u heeft eerst gezegd het mag 250 kosten en daarna heeft u ingestemd dat het 251 mag kosten. Alleen bij de kadernota hebben we geen voorstel aan de raad voorgelegd mogen de investeringen ook nog een klein beetje hoger? Omdat het ook in de praktijk eigenlijk leidt tot weinig problemen en de administratieve investeringen wat bewerkelijker ook is.

De heer Wringer: Dank u, voorzitter. Zou het kunnen zijn als je ook de bouwkosten gaat indexeren met de bouwkosten index dan kom je met je exploitatiekosten niet meer uit want die is percentueel hoger dan de CPI index. Dus dan kom je daar weer een tekort. Klopt dat?

De heer Karsten: Dat klopt dus je zou zeker als je investeringen doet in gebouwen of zo'n zwembad dan zou je de bouwkosten index kunnen pakken. Dan moeten wij ook de kapitaallasten die moeten wij dan herberekenen want dan moet ook de afschrijving en de rente omhoog en dat past niet in die CPI. Overigens zo werkt het wel die CPI, wij kunnen kosten soorten onderscheiden want die lonen halen we er bijvoorbeeld uit dan zeg je ja lonen doen we de cao goederen en diensten pakken we die CPI en kapitaallasten ja die doe je eigenlijk via de investeringen. Dus die investeringen zitten in een soort activa module heet dat, als je daar die bedragen boven dan moet je dus ook je afschermende rente helemaal opnieuw doorrekenen. Maar daar zit waarschijnlijk ook de pijn waarom dit nooit gedaan is, omdat zo'n activa module en dat doorrekenen van die kapitaallasten dat is best

een bewerkelijk proces. En ja of het nou echt tot brokken leidt, zo'n zwembad een of twee jaar langer duurt, ja dat is 1% op de totale raming en er kan in zo'n bouwproces voor zo'n zwembad natuurlijk van alles gebeuren waardoor de raming af kan wijken. Dus de vraag is dan of het dan nog belangrijk is om die 1% goed te hebben. Huis van stad en regio is ook een bijzondere, dat is het laatste voorbeeld. Die zitten eigenlijk nog niet in onze begroting want het zat vorig jaar nog bij de laatste meerjarenbegroting. Er is wel een plaatje al met de raad gedeeld dat we zeggen nou we hebben gekeken wat zijn de huidige exploitatiekosten 1,6 miljoen van het huidige stadskantoor wat zou zo'n bouw kosten, wat komt daar dan aan kapitaallasten en exploitatiekosten 3,3 miljoen dus dat betekent dat er ongeveer 1,7 miljoen extra nodig is in de exploitatie om huis van stad en regio te realiseren. Daarbij is wel netjes om bij de uitgangspunten daaronder al een aantal dingen opgenomen van ja welke aannames zitten daar onder. We hebben de indexering meegenomen tot 1 juli. De verwachte indexatie van 3% tot medio 2020 want dat was op dat moment de verwachting van nou dan kunnen we starten met de bouw, op dat moment zagen we al dat die bouwindex hoger was, 5,5% voor dat type gebouw. Dus dat verschil zit er al niet in, dus met die 3% kom je eigenlijk al tekort. We hebben nog geen rekening gehouden met de eventuele restwaarde en de btw is wat minder belangrijk. Nou is eigenlijk de vraag van verwacht de raad nou een voorstel straks voor huis van stad en regio waarbij we zeggen ja dat mag 1,7 miljoen kosten of zeggen we nou er komt dadelijk een voorstel en het kost 1,9 want ja dit was allemaal nog oud prijspeil en het wordt 2024. De bouwkosten index lag hoger.

De heer Oostenrijk: Wat bij dit voorbeeld is het toch dat was het al en is nog steeds evident dat je als het gaat om de werkelijke investering dan heb je het over nu nog 3-4-5 jaar. Dat weet je toch?

De heer Karsten: Nee, dus de investering weten we nu dat het waarschijnlijk later gaat worden maar dat zal met zich mee brengen dat dus de prijzen hoger liggen en dan zal dus die 1,7 miljoen die zit nog niet in onze begroting dus ja die kunnen we ook niet indexeren. Dus ja, als je zegt als je precies hetzelfde zou willen doen en die plannen kloppen dan heb je waarschijnlijk inderdaad 1,8,-1,9 miljoen nodig. Alleen ja, je ziet ook bij ons dat ja de raad heeft 1,7 miljoen afgegeven dat is een, toevallig we al eerder hebben gehoord maar die bedragen die liggen dan soms wel politiek min of meer vast van ja dit was het bedrag. Dus ja, dat leverde bij ons ook wat discussies op van ja hoe moet je daar mee omgaan? Misschien even samenvatten en dan kijken wat we verder nog verder mee moeten. Zoals we het nu doen, is volgens mij een eenvoudige systematiek is voor ons ook een relatief lage beheerslast dus het doorberekenen van die begroting gaat vrij snel en efficiënt. Van grondexploitaties ook wat meer risico, de planeconomen doen het daar wel heel precies. Bij krediet hebben we dus gezien ja als we gaan schuiven in de tijd dan is er eigenlijk geen ruimte voor koopkrachtcorrectie en ja reserves dat zouden we wel graag met zijn allen willen waarschijnlijk alleen is niet betaalbaar. Dus dat is eigenlijk de hoofdconclusie. Ja, die spelregels vanuit administratief oogpunt bepaalt dus de laatste regel in die administratie wat voor type budget is dit doe die indexering gaat verlopen en je ziet dus aan de hand van die voorbeelden dat je ja in de praktijk dan tot een aantal afwijkingen komt, soms hebben we iets teveel index gedaan want dan hebben we die CPI en nog eigenlijk de overheidskosten index kunnen volgen, en soms hebben we wat te weinig misschien bij de, niet de Dubbel maar, de [...]. Ja, en dan brengt eigenlijk mij de vraag moeten we dan hier

extra kaders op afspreken of zegt u ik snap nu hoe het werkt dus dan kunnen we daar ook alert op zijn bij behandeling van bestuurlijke voorstellen.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Zeker bij grotere projecten doet het zich in de praktijk zich van de kant leest heel vaak voor dat de kosten sowieso toenemen ten opzichte van het oorspronkelijke plan en zeker als er ook wat vertraging in dat soort projecten sprake is. Is er bij jullie als laat maar even zeggen managers van de financiën geen behoefte aan om daar op te anticiperen want je komt voortdurend in situaties waarin blijkt dat het duurder is.

De heer Karsten: Nou, wij zijn vooral ook vanuit liquiditeitsbeheer zijn we al een aantal jaren bezig met ga nou eens goed plannen en gaat eens ook op het goede jaar je investeringskrediet aanvragen. Dus als je nu roept ik heb over twee jaar een nieuw stadskantoor, ja dan gaan wij daar wel op drukken van dat is niet realistisch want je bouwt niet in twee jaar een nieuw stadskantoor dus ga dan gewoon rekenen op het goede jaar en als je dan naar de raad gaat, ja vraag dan ook het goede prijspeil het krediet aan.

De heer Oostenrijk: Klaarblijkelijk luistert dan iemand niet.

De heer Karsten: Nou, ik moet wel zeggen het gaat steeds beter, dat zult u ook zien bij de in de jaarrekening straks weer. Er wordt wel minder krediet doorgeschoven. Op zich is dat wel een landelijk beeld ook, dus we zien bij andere gemeenten nog veel groetere verschuivingen. Ik denk dat het aanzienlijk verbeterd is maar het blijft moeilijk, ook omdat je natuurlijk alles wat buiten gebeurt niet kan voorspellen. Om realistische planningen te maken. We weten eigenlijk als we tien projecten plannen, dan weten we er altijd dat er zeven maar lukken en drie om wat voor reden dan ook in de vertraging schiet doordat er nog met bewoners moet worden overlegd of politieke discussie ontstaat. Alleen de ellende is, je weet nooit van die tien welke drie dat zijn aan de voorkant. Dus ja, dan ga je die alle tien toch maar gewoon begroten.

De heer De Looze: Maar van bepaalde projecten weet je toch wel dat het gewoon net als zo'n stadskantoor dat is echt ene heel lange termijn project als je daar iets van 1,7 voor tien jaar vastzet dat is eigenlijk niet goed toch? En die zin. Technisch niet juist.

De heer Karsten: Zitten ook nog niet in de begroting inderdaad dus ik verwacht ook wel dat als daar uiteindelijk een kredietvoorstel komt, maar dan toetsen wij dus wel van ja is die dan realistisch, is dat dan het prijspeil in het jaar dat je gaat bouwen? Ja, en dan zeggen we nou dan moet je het gewoon daar mee doen en ook een beetje dat je zegt van er zitten vaak zulke grote projecten zoveel onzekerheden dat niet per se de inflatie nou leidt tot problemen maar je kan tijdens de bouw van alles tegenkomen.

De heer Oostenrijk: Maar juist dit voorbeeld van de huis van stad en regio dit jaar ergens dit jaar wordt er een keuze gemaakt in welk ontwerp gaat het worden en dat geeft bepaalde consequenties. Dan is het toch een heel goed moment om die 1,7 in ieder geval op tegen het licht te houden van wat zegt ons dat dan?

De heer Karsten: Ja. Dat gaan we ook zeker doen, zou ook in de komende begroting in de meer jaren schijf zichtbaar worden en dan in het laatste jaar van de meerjarenbegroting

zullen de lasten dan verschijnen. Dus ja, als ons dat lukt om dat goed prijspeil en goed in de tijd realistisch te begroten dan zeg ik ja dan is de systematiek zoals we hem hanteren prima. Gaat het vijf jaar verschuiven die bouw, ja dan voorspel dat inderdaad die kredietaanvraag niet meer voldoende is om het te realiseren. Moet je dan de spelregels aanpassen of de systematiek of zeg je nou ja dat gebeurt.

De heer Oostenrijk: Ik denk dat je gezonde verstand moet gebruiken.

De heer Karsten: Dat sowieso denk ik. Dat proberen wij ook. Maar ik probeer even te snappen wat u daar dan mee bedoelt, met gezond verstand gebruiken of in het kader van welke systematiek?

De heer Oostenrijk: Nee, los van welke systematiek. Als je een nu met je klompen kan aanvoelen dat dat gebouw er niet binnen vijf jaar staat, dan moet je daar naar handelen.

De heer Besseling: Nou ja, en een korte toelichting misschien op dit concrete voorbeeld. Volgens mij stond daar als toelichting ook bij nu wordt er nog gewerkt met een restwaarde van nul. Wij hebben een nota waarderen en afschrijven uit mijn hoofd, waarin u als raad ook heeft vastgelegd voor een aantal categorieën gebouwen vinden wij het heel acceptabel dat we met een restwaarde werken van 20% soms geloof ik. Dat maakt die keuze maakt natuurlijk ook heel veel uit in wat uiteindelijk je jaarlijkse kapitaallast is. Dus er zit een beweging naar het zou wat meer kunnen kosten, maak je uiteindelijk een keus voor een onderbouwde restwaarde dan heeft dat weer een positief effect op je jaarlijks.

De heer Karsten: Dat geldt trouwens ook voor de rente. De rente is natuurlijk ook de financiering van het stadskantoor ook mede in het licht van de verkoop van Eneco en de opbrengst. Nog wel een discussie.

De heer Van Vliet: Wat denk ik in dit voorbeeld wel heel belangrijk is, is van uiteindelijk voor ons ambtelijk ja wij kunnen rekenen en dan wordt het 1,75 of misschien 1,8 maakt ons niet zo veel uit, het gaat natuurlijk ook vooral over uw politieke debat heeft u nu afgesproken dat het 1,7 is. Wat u in het raadsvoorstel stond, dat stond net op beeld en is ook de vraag vooral hoe u gaat reageren in debat straks of dat 1,8 wordt of je dat een probleem vindt of niet. U had het kunnen weten want er staat, we zeggen allemaal van ja het gaat iets vertragen dus het wordt iets duurder vanuit indexeringssystematiek. Dat is maar een detail in het echte debat wat u gaat voeren over hoeveel mag dat ding nou kosten straks. Dus het relativeren van het indexeringseffect moeten we volgens mij doen met elkaar, dat moeten we echt relativeren. U debat over wat u daar wilt is veel belangrijker als debat en dat zie je toch vaak door elkaar heen lopen uiteindelijk want dit indexeringsargument wordt straks in debat gebruikt om het tekort goed te praten of om het te gebruiken als stok om te slaan. Die keuze is aan u wat u gaat doen met elkaar. Het bedrag is niet zo heel, systematiek is duidelijk.

De heer De Looze: Helder, ik denk dat het wel een goede presentatie is zo en ook in ieder geval voor mij en ik denk dat ook voor velen wel wat handige inzichten geeft ook waar je dingen moet zetten zodat het wel automatisch geïndexeerd wordt zeg maar dus ja wat dat betreft gaan de leden van de auditcommissie denk ik wel een voorsprong krijgen in de raad. Nee, dat is een geintje maar in ieder geval wat gaan we hier nog verder mee doen? Is het

misschien goed om extra kaders, afspraken te maken of hier een vervolg aan te geven ook in de bestuur middelen misschien of? De heer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Nou ja, ik denk dat het in het licht van de komende kadernota raadzaam is om misschien geadviseerd te worden over een aantal ja markante besluitvormingspunten. Wat het betekent als we hier wel of iets niet mee gaan doen.

De heer Van Vliet: Ambtelijke kadernota. Ik verwacht dat de inzet, we zijn nog niet zover in het proces dat we gewoon het voornemen om te gaan doen wat we altijd doen. Dus u kunt eigenlijk een voorstel verwachten zoals u dat gewend bent. Het meest zijn eigenlijk die kredieten die op tafel liggen hier, in de kadernota verwacht ik op dat vlak eigenlijk niet direct spannende voorstellen dus er zal een jaarschema aan vast geplakt worden die zullen op het juiste prijspeil aanvragen, daar gaat nog niks mis. Dus ik vermoed eigenlijk dat in het echte proces van de kadernota niet direct de urgentie die u hier als eerste aanwijst op tafel komt maar ik denk dat het juist veel meer in de kredietvoorstellen zit die echt over een groot project gaan om dan nog eens die vraag te stellen, vooral aan u zelf, van hé hoe heeft het college nu in dit kredietvoorstel naar die indexering gekeken en trappen ze nu in de valkuil die we net geschetst hebben of doen ze dat niet? Het is altijd goed om te beseffen als we iets anders gaan doen, het kost altijd geld. Ophogen kan altijd maar dan moet je ergens anders iets minder doen en dat is natuurlijk maar een heel klein deel maar dat is natuurlijk een element wat altijd voorbij gaat komen als je die weg in gaat en daar moet je een plek aangeven.

De heer Oostenrijk: Ik heb liever kennis aan de voorkant dat het meer geld kost dan aan de achterkant.

De heer Van Vliet: Het effect is ook minimaal, huis van stad en regio is een van de grootste investeringen die we denk ik gaan doen. Alleen bij investeringen die schrijf je altijd af dus die gaat wel om een grote kredietaanvraag alleen je ziet hem in de exploitatie eigenlijk maar voor 1,7 miljoen extra. Stel dat er inflatie is van 1% dan heb je het over 17.000 euro wat je dus extra in je exploitatie ziet.

De heer Oostenrijk: Ja maar toch, ik probeer even in de huid te kruipen van die gewone Dordtse burger. Die kijkt niet naar die exploitatiebedragen, et cetera, die leest in de krant wat het gaat kosten uiteindelijk. Dan leest die op ene moment nou de raad heeft dat bedrag op min 48 miljoen neergezet, dan hoor je ook verhalen ja maar als je het allemaal all-in opplust dan moet je rekening houden met het dubbele. Dat leeft bij de burger en niet of die exploitatielasten 1,7 of 1,8 gaan worden. Dus het zijn twee verschillende werelden.

De heer Karsten: Nee, dat is inderdaad ander perspectief. Dat is natuurlijk Noord-Zuidlijn waar ik mee begon plaatje [...] dat dat jaren duurde en dan wordt het ook langzaam duurder van. Maar niet alleen doordat het lang duurde.

De heer Besseling: Misschien kort twee, misschien concluderende opmerkingen wat we u in ieder geval hebben willen meegeven is dat er straks weer een kadernota komt met een hoofdstukje indexeringen dat dat iets minder technisch en ver van mijn bed show is dan wat het misschien in het verleden was. En een andere is denk ik goed als het gaat om grote kredietvoorstellen dat u uiteindelijk als raad altijd zegt dit is het bedrag waarvan wij zeggen

dat het maximaal mag. Pas dan gaat vaak een aanbestedingsproces lopen en er gaan partijen daadwerkelijk inschrijven en zie je wat de markt er uiteindelijk waar ze het voor willen doen en dat proberen wij zo goed mogelijk met ingenieursbureaus en dergelijke in te schatten maar dat besef, u besluit dit hier gaan we het maximaal voor doen en gaat dit het ook daadwerkelijk kosten dat kan nog best wel eens, daar kan best wel eens een verschil in zitten door wat gebeurt er in de markt? Dat komen we uiteraard wel bij u terug als raad.

De heer Oostenrijk: Of een aantal raden later ontdekt men dat er zoveel bezuinigd is dat je dan vervolgens de kosten nog in dubbel opzicht voor op je bord krijgt. Energiehuis, sportboulevard et cetera.

De heer Van Vliet: Ja, ik herken wat u zegt. Tegelijkertijd enige persoon gekleurde mening wellicht, dat zijn ook wel twee voorbeelden van grote projecten waar we als gemeente voor aan de slag zijn geweest met weinig referentiekader, tientallen miljoen geïnvesteerd voor een periode van een jaar of 40. Als concerncontroller als ik dan zie na tien jaar moeten we daar op nou de toen gestelde onderhoudsplannen ook wel weer eens wat bijstellen dan vind ik dat ook niet heel gek. Los van hoe je daar ook politiek naar kan kijken.

De heer...: Dan is eigenlijk belangrijker hoe realistisch is die raming en hoe is dat onderbouwd en zit alles er nu in of zijn we nog dingen vergeten dan die paar procent als het gaat vertragen?

De voorzitter: De heer Van der Meer nog een vraag en dan wil ik het wel af gaan ronden.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. Het ging net over indexering bij grote investeringsprojecten of niet. De vrije tuinder was een voorbeeld van een kleine investering. Ik denk dat na uw toelichting het heel goed zou kunnen zijn dat in allerlei voorstellen die in de raad worden voorgelegd of door de raad zelf worden voorgesteld nieuwe indexeringsregeltjes erbij worden en de vraag is of jullie daar blij van worden.

De heer Besseling: Mijn collega rechts zegt nee. Ik kijk daar iets genuanceerder naar. Als het echt om, ik vind de vrije tuinder een mooi voorbeeld en zo zijn er nog een paar, als het er een paar per jaar zijn waar het echt speelt dan denk ik dat dat alleen maar heel verhelderend kan werken.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ik heb geen vraag maar kunnen wij gewoon die sheets ontvangen?

De heer Van Vliet: Nog een ding te zeggen in relatie op die vraag die u stelde van bij die planeconomen en bij die grondexploitaties doen we dat dus heel nauwkeurig maar we hebben daar een paar planeconomen lopen die zijn fulltime bezig met dit goed te doen. Als u dat, en dat was eigenlijk mijn nee, als u dat in al die grond, in al die dossiers overal wil dus buiten die grondexploitaties dan hebben wij een paar extra financials nodig die dat allemaal overal heel goed gaan beoordelen en dan zie je dus die vrije tuinder zat in de grondexploitatie met een planeconoom erop en dan is het toch nog een inschattingsverschil ontstaan, een fout ga ik niet zeggen, er is een verschil ontstaan. Dat voorkom je nooit helemaal dus volgens mij, ik roep echt op om ja de afweging te maken van hoe vaak gaat het nu fout en ja dat is altijd jammer een fout is dan vaak een politiek verschil van inzicht

zeg ik dan want ik denk niet dat het hier fout is gegaan, is denk dat de ene misschien wat meer er voor over heeft dan de ander. Dat is een heel ander gesprek en moet je dat niet proberen op te lossen door indexatie er in te gooien als oplossing want dat is niet de oplossing.

De heer Besseling: Misschien nog de allerlaatste opmerking, mevrouw Koender refereerde er net ook aan, ik denk dat het wel goed is, ik ben erg voorstander van transparantie, het besef dat reserves niet geïndexeerd worden dat is ook zo'n beetje onbetaalbaar maar het beste voorbeeld daarvan is openbare ruimte FC Dordrecht 2012-2013 volgens mij 1,7 miljoen gereserveerd is tot op heden nog nooit tot een uitvoering of een kredietvoorstel gekomen. Dat betekent dus dat je waar je jaren geleden daar een bepaald beeld bij had daar zou iets moeten kunnen, dat als je daar nog niks anders op besluit dat die 1,7 miljoen wel netjes ieder jaar gewoon in de begroting blijft staan maar niet meer wordt. Reservesystematiek, dat is volgens mij goed om te beseffen.

De voorzitter: Juist, nou wel een leerzaam gesprek ten minste denk dat we dit in ieder geval in ons werk mee kunnen nemen als raadslid en ook in de auditcommissie. Voor nu kunnen we dit denk ik afsluiten en gewoon scherp op zijn en ik verwacht ook wel in moties en voorstellen dat het iets meer terug gaat komen bij bepaalde dingen en het komt al heel vaak in de discussie terug ook, jullie hebben het ook niet voor niks hier geagendeerd vanuit de PvdA. Ja, ik denk echt een typisch onderwerp voor deze commissie en ook heel mooi gesprek en leerzaam.

5 FINANCIËLE VERORDENING: LOKALE HEFFINGEN

De voorzitter: Dan gaan we door naar het, dank ook voor de goede presentatie, dan gaan we door naar het volgende onderwerp. De financiële verordening lokale heffingen door Cor van Vliet. Ja zeker, even vijf minuten pauze is wel goed denk ik. Ik denk dat het goed is om zo weer te starten. Het is wel heel gezellig. Jan Willem gaat ook weg, is hij nu aan het huilen of niet? Nou ja, goed de heer Van Vliet.

De heer Van Vliet: Ja, ik mag het volgende onderwerp bij jullie neerleggen omdat jullie daar zelf om gevraagd hebben ook dus dat is altijd fijn dus het ligt niet aan mij dat ik het er over moet hebben. Ik vind het ook niet vervelend. De inschatting, ik heb een iets kortere presentatie en de inschatting was ook dat hij iets minder interactie zou oproepen. Misschien hebben we dat helemaal mis dan zitten we nog even en zo niet dan moet het richting elven echt wel kunnen. Nota lokale heffingen. Ik wilde eigenlijk gewoon even beginnen met een citaat van wat het doel is van die nota voordat ik echt er in duik. Die lees ik gewoon voor. Dan citeer ik de huidige nota: het doel van de nota is naast verstrekken van een overzicht en stand van zaken van het totaal aan gemeentelijke heffingen het formaliseren van de gemeentelijke beleidslijn en de nota vormt de basis voor de gemeentelijke belastingheffing, de tarief voorstellen zoals die in het vierde kwartaal van elk jaar door het college worden gedaan in. Een mooie volzin. Maar dat is waarom we die nota, waarom u die nota met elkaar heeft bedacht. In deze presentatie wil ik gaan kijken naar die nota eigenlijk vanuit een centrale vraag en die vraag is van is die nota nog up to date en welke onderdelen zijn nu aan herziening toe? Dat is wat ik met u wil gaan doen. Eigenlijk hele korte agenda. Ik begin met het wettelijk kader ten aanzien van die nota lokale heffingen. Dat wettelijk kader

leg ik over de huidige nota en dan ga ik kijken of dat het er goed in zit of niet. En twee onderwerpen die er na komen, de berekening van de kostendekkendheid en is die nog up to date. Dat zijn eigenlijk de conclusie die ik daar ga trekken van een aantal onderdelen daar is wel wat van te zeggen. Om vervolgens tot een afsluiting te komen. Maar ik wil beginnen met het wettelijk kader. Ja, wat bij het wettelijk kader opvalt is dat jullie lezen hier een citaat de paragraaf betreffende de lokale heffingen. Dat is de zin die in de wet staat dus eigenlijk schrijft de wet ene paragraaf voor en ik heb het met jullie over een nota. Dat is altijd wel iets wat opvalt. En dat komt omdat u in de financiële verordening heeft besloten dat een aantal dingen die je bij paragraaf kan regelen ook kunt regelen bij nota en dat heeft u besloten om dat in een nota te doen en niet in de paragraaf. Maar toch ga ik allereerst naar die paragraaf kijken van de begroting, heb dat ook gemaïld van tevoren ik weet niet of die pagina van de begroting voor u heeft, het is wel handig om dat te doen want ik switch niet heel de tijd in mijn presentatie maar ik verwijs er wel continue naar de paragraaf. Dat geeft denk ik wat meer rust in de presentatie. Ik ga gewoon die vijf onderdelen die de paragraaf moet bevatten met u langslopen en dat die ik aan de hand van de paragraaf. En dan ge ik gewoon met u vinken welke onderdelen zitten in de paragraaf en welke niet. Allereerst dan de geraamde inkomsten. Die vindt u op webpagina 117 van de begroting. En daar presenteren we aan u de begrootte inkomsten van 2020 en internet webpagina 118 gaan we daar mee verder en zo komen we bij alle inkomsten en die identificeren we. Dus als u naar de begroting kijkt, die pagina's geraamde inkomsten vink die zijn netjes opgeschreven in de begroting. Dan dat [...] het beleid ten aanzien van de lokale heffingen. Daar kun u in die begroting gaan zoeken maar ik ben snel met mijn oordeel, daar vindt u eigenlijk niets over want dat zit niet in die paragraaf opgevangen. Dan puntje C. dat zit er weer wel in. Dat is een mooie volzin. Die hebben we verwerkt op pagina 128. Ik ga daar nu niet naar kijken daar kom ik zo meteen op. Ja, webpagina 128 is een antwoord op deze verplichting maar we hebben hem zelf nog het vinkje oranje gegeven. Daar kom ik zo nader op terug. Daar kunnen we nog een verbetering in aanbrengen en we vinden ook dat we daar nog een verbetering in moeten aanbrengen. Dan komen we bij onderdeel D. een aanduiding van de lokale lasten druk. Ook die zit gewoon op de pagina, 122. Die toelichting daar begint niet voor niets met de verwijzing naar de COELO atlas want we geven hier invulling aan een wettelijke verplichting en we geven een duiding van die lokale lastendruk en we vergelijken Dordrecht met de Drechtsteden, met vergelijkbare steden en met grote steden maar eigenlijk kan je al die informatie bij het COELO terugvinden en die doen dat veel beter als wij dat doen, alleen dan moet je door het hele rapport heen worstelen dus we maken daar nog een selectie van. Ook dat is dus gewoon aanwezig in de paragraaf, een groen vinkje. Dan het laatste onderdeel wat we over lokale heffingen moeten vastleggen vanuit de wet. Dat is een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. Ja, die vindt u ook in de begroting gewoon terug, ook een los onderdeelje en de laatste pagina het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen. In principe aanwezig. Dus als ik op die manier het wettelijk kader langs loop dan zie je eigenlijk een kleurig pallet over van zit het nou in de paragraaf verwerkt of niet. Van rood tot groen, je komt eigenlijk alles tegen. Dat is niet het eindplaatje. Want we hebben het tenslotte over de nota lokale heffingen en dat is het vervolg van mijn verhaal. Als je kijkt naar de wet met enkele paragraaf hebben we best wat geregeld maar met de nota en die heeft u geëist in de financiële verordening, artikel 6, en moet ook een nota lokale heffingen zijn en daar regelt u nog meer dingen over lokale heffingen, we blijven nog steeds op het proces. Waarom heeft u gekozen om te werken met

nota's? dat heeft eigenlijk twee achtergronden. Dat wil ik eerst benoemen. Met een nota kan je dingen regelen die geregeld moeten worden maar die in zichzelf niet altijd nieuwsaarde hebben. Als we geen nota zouden hebben dan moet je een aantal regels elke keer opschrijven, in elke paragraaf en dan heeft u een hele dikke begroting waarvan u eigenlijk denkt wat heb ik nou gelezen en heb ik hier nu actief wat aan? Ja, u heeft er wat aan dat u het heeft afgesproken met elkaar maar in het behandelen van de begroting heeft het niet zo veel meerwaarde. Dus dat is de meerwaarde van de nota, je kan dingen structureel vastleggen en het tweede grote voordeel van een nota is dat u een nota als raad expliciet vaststelt dus alles wat u daar in opschrijft, heeft u echt over nagedacht en heeft u een bewust besluit over genomen. Een paragraaf ja die schrijft het college als onderdeel van de totale begroting als we daar een paar zinnen anders opschrijven ja dan stelt u die ook gewoon vast bij de begroting en heeft dat beleidskracht maar heeft u daar veel minder over nagedacht en over gesproken en is het college dus eigenlijk veel meer aanzet om het beleid te bepalen dan wordt het wel door u bekrachtigd maar is eigenlijk het college die in eerste instantie het beleid schrijft. Dus een tweede voordeel van de nota u trekt heel expliciet uw kaderstellende rol naar u toe en u legt het vast echt vanuit de positie als raad en het college kan dat niet ja met een pennenstreep dat bedoel ik niet oneerbiedig maar aanpassen wat ze in de begroting wel zouden kunnen en dat stelt u dat ook vast en dan heeft u het per ongeluk vastgesteld in het slechtste geval maar is het uw beleid geworden. Dus dat is het tweede grote voordeel van een nota. Ik wil daarom die vinkjes die ik heb gezet vanuit de paragraaf eigenlijk nog een keer met u langslopen met de nota zoals die er nu is in de hand van hé worden er dan meer vinkjes groen en is het eigenlijk nog op orde of is er noodzaak tot verandering? Ja, dan kijk ik eerst naar het rode vinkje, het beleid ten aanzien van lokale heffingen. Ja, daar is de nota voor dus de nota staat vol van uw beleid ten aanzien van de lokale heffingen. Is het aan een update toe is eigenlijk de relevante vraag. Daar kom ik zo op terug. Het is nu afdoende maar het is aan u om dat misschien eens te gaan updaten en daar gaan we naar kijken. Het onderdeelje C is niet aanwezig in de, of is oranje beoordeeld aanwezig in de paragraaf. Daar verandert de nota helemaal niets aan. Het maakt namelijk geen onderdeel uit van de nota want lid C is vrij nieuw en de nota is wat ouder en toen de nota is geschreven bestond dat hele lid nog niet. Dus daar moeten we nog wat meer gaan vastleggen. Ja, de andere vinkjes zijn al groen. A en D dat zijn echt inzichten van jaar tot jaar die wil je niet vastleggen in de nota want daar wil je juist elk jaar de effectieve vergelijking zien met de omliggende gemeenten dus die zijn heel terecht opgenomen in de paragraaf en niet in de begroting. Het kwijtscheldingsbeleid zit in de begroting afdoende, heeft ook wel wat uitvoeringsaspecten in zich in die paragraaf, ook dat onderdeel is waarschijnlijk wel aan een update toe. En dat brengt mij eigenlijk op het volgende stuk van de presentatie. Ik ga eens inzoomen op die onderdelen die aan een update toe zijn of die misschien moeten worden vastgelegd en dan begin ik bij dat sub lid C. ik zei dat eigenlijk al, dat hebben we opgepakt in de paragraaf al een aantal jaar en hebben we eigenlijk nog nooit een plek gegeven in de nota terwijl het eigenlijk wel een plek verdient in de nota. Naast het lid zoals ik dat geciteerd heb onder C is er ook nog een stellige uitspraak die eigenlijk tot uiting moet komen bij de berekening van die kostendekkendheid. Want daar gaat het hele lid over. Dit lid is bedacht destijds door de commissie DBV om uw raad meer inzicht te geven in het heffingsbeleid van het college van u zelf om vragen van over zijn onze tarieven nu niet meer als kostendekkend wat niet mag, zijn onze tarieven nu inzichtelijk waar komt het vandaan, dat werd beoogd om dat beter te

presenteren want dergelijke stages waren voor dit artikel helemaal niet verplicht en riepen veel vragen op was de constatering. Ik ga daarom toch eens kijken van wat we nu al wel doen op dit vlak en wat er nog verbeterd zou kunnen worden vanuit ons perspectief. Vanuit het perspectief van het college bedoel ik dan. Het eerste wat bij die berekening van de kostendekkendheid heel belangrijk is, is het aspect overhead. Overhead mag je toerekenen aan al die heffingen en die systemen, alleen dat ging vaak niet zo transparant. Wat nu wel transparant is, is dat nu in de begroting is vastgelegd hoe we die overhead toerekenen. Een kenmerk van die toerekening van die overhead is eenvoudig. Net zoals eigenlijk net bij dat indexeren en de sleutel formatie die is gekozen. De aanname die we daarbij gedaan hebben, twee-drie jaar geleden is dat heel vele van die overhead samenhangt met de formatie en wanneer je kijkt naar de kosten van de kostencomponenten in de overhead dan snap je dat ook wel want in de overhead zitten leidinggevendenden die zijn gerelateerd aan personeel. In die overhead zit huisvesting, die zijn gerelateerd aan werkplekken dus aan personeel. Die werkplekken daar zit ICT voorzieningen op, ja die zijn er naar rato van het personeel. In die overhead zit opleiding, die wordt gegeven aan het personeel dus het is een sleutel waar ook als je er over nadenkt heel veel verband is, overhead heeft een relatie met personeel en die is vrij sterk. Natuurlijk kan je ook onderdelen van de overhead verzinnen waar die relatie er niet is. In de sleutel die we hebben gekozen, volgen we toch die personeelsverdeling.

De heer Oostenrijk: Mag ik een vraag stellen? Geldt dat over de hele ambtelijke organisatie dat per fte er daarbovenop dus nog een keer 70% overhead wordt?

De heer Van Vliet: 70.000 euro is iets anders dan procent.

De heer Oostenrijk: 70.000 euro, ja sorry.

De heer Van Vliet: Dat is 100% eigenlijk gemiddeld ambtenaar salaris zal ook rond 70.000 zitten. Ja, dat is 100%. Dat ligt aan de definitie van overhead. Die vrij ruim is. Waar je alle leidinggevendenden tot overhead moet rekenen is zo'n voorbeeld dus ook de leidinggevendenden van een buitenploeg die heel direct werk buiten doet, zit in de definitie binnen overhead maar dat is een landelijk vastgestelde definitie die de vergelijkbaarheid moet bevorderen tussen gemeenten zodat je niet in de ene gemeente in het ene geval wel tot de overhead behoort en de andere gemeente niet.

De heer Oostenrijk: Nee, dat snap ik maar hoe scoren wij dan in de benchmarkt ten opzichte van andere soortgelijke gemeentes? Want hebben we dan, laten we zeggen.

De heer Van Vliet: Ik ga een gek antwoord geven: heel goed. Wij hebben relatieve lage overhead. Daar kan ik ook wel weer een verhaal over vertellen. Dat komt omdat we heel veel van onze diensten hebben uitbesteed aan de GRD overheaddiensten, shared service centrum. Die vallen voor een deel.

De heer Karsten: Bijvoorbeeld sociale dienst Drechtsteden is een mooi voorbeeld. Die vallen volledig over het kosten sociaal domein alleen ook de GRD het shared service centrum die verricht taken voor de sociale dienst. Dat wordt doorberekend en die krijgen wij als kosten sociale dienst op onze begroting en daarmee zitten 0% overhead in onze cijfers. Nou, is heel moeilijke discussie sowieso Cor zei net onze overhead is heel laag als je het, het is

geloof ik 7% van onze begroting. Als je dat percentage pakt is het heel laag. Alleen wij zijn ook een gemeente die heel veel uitbesteedt aan de markt, geldt ook bijvoorbeeld voor handhaving waar we allemaal zeggen ja dat doen we met een externe partij dus dan kopen we diensten in. Ja, dat is geen personeel dus we delen het ook door een laag aantal fte's dus dat getal 70.000 dat is wel relatief hoog omdat we hebben aan de ene kant lage overhead kosten maar ook weinig personeel waardoor als je het op elkaar gaat delen je wel weer op een hoger getal komt. Dus het hangt bij overhead vergelijken heel erg af welke indicator wat ga je nou vergelijken. En daar loopt dan inderdaad nog eens een keer doorheen hoe dat gaat met verbonden partijen.

De heer Van Vliet: Ik wil eigenlijk deze discussie voor deze presentatie afhechten want dit is een discussie op zichzelf wat relevant is voor de kostendekkendheid is hoe je die overhead toerekent aan je systeem en daar hebben we de sleutel formatie voor gekozen en vanuit de definitie kun je dan het bedrag wat er via die sleutel wordt verdeeld, hoog of laag vinden maar is voor de systematiek en de kostendekkendheid eigenlijk niet zo relevant want overhead is overhead zoals gedefinieerd, daar zit geen enkele vrijheid in.

De heer Besseling: Ik kan het toch niet laten om er nog een heel korte toelichting op te geven want ik hem mij waarschijnlijk samen met de heer Oostenrijk verbaasd over wat de BBV allemaal vindt dat overhead is. Een sprekend voorbeeld daarvan vond ik bij ons het Dordts museum. Niet alleen iedereen die ook maar iets aan leidinggeven doet is automatisch overhead maar ook de totale bewaking dus iedereen die daar rondloopt die dus niet een conservator is, moet ook allemaal tot ode overhead gerekend worden dus als je met die blik naar een museum kijkt dan is het vooral een overheidsorganisatie en dat is, overheadorganisatie en dat is heel vreemd.

De heer Van Vliet: Ja, dus een discussie op zichzelf. Juist om deze discussie beter te laten voeren is het verplicht voor een gemeente, en dat doen wij ook in de begroting dat heb ik hier niet voor me, om het onderdeel overhead specifiek te benoemen en op in te zoomen. Zit in diezelfde BBV wijziging. Juist om elkaar beter te kunnen begrijpen. Wat ook nog eens bijzonder is, is bij die overhead, is dat doordat we dus hebben gezegd elke gemeente moet dat los presenteren is alles wat wij vertellen over toerekening wat ik zo meteen ga doen, echt een reken exercitie want als je naar onze administratie gaat kijken daar staat alle overhead bij elkaar en als je dan gaat kijken bij de heffing zie je daar geen overhead toegerekend staan, dat is echt een Excel waarin we dat bedrag berekenen en dat aan u presenteren van u moet dit meerekenen bij het vaststellen van de heffing. Dus dan een extra complicatie in dit geheel en ook een extra reden om het eenvoudig te houden omdat het niet in onze administratie aanwezig is en het echt extra [...] tabel wordt toegerekend. Maar daar kom ik zo op de volgende op.

De heer ...: Straks nog een voorbeeld bij een vorm van een heffing?

De heer Van Vliet: Ja, dat is mijn volgende sheet zo. En wat ik hier ook nog over wilde zeggen inderdaad, in deze overhead toerekening zie je inderdaad ook de zin staan in 2019 deden we dat nog iets anders als 2020 in de begroting. Dat heeft u goedgekeurd want dat heeft u heeft de begroting vastgesteld dus ook deze verandering heeft u vastgesteld, hebben we het nog wat versimpeld omdat we merkten dat eigenlijk die verdeling die we

hadden bedacht drie jaar geleden toch in de praktijk heel erg moeilijk te volgen is en dat er niet een ambtenaar is die dat als automatisch bijhoudt omdat het ook de enige reden waarom we het deden om deze berekeningen te kunnen maken en in een heel complex systeem moet opstellen om al die mutaties die in de formatie plaatsvinden bij te houden en eigenlijk was de conclusie van het heeft eigenlijk weinig meerwaarde laten we er mee stoppen. Maar hier zie je dus zo'n voorbeeld van hé eigenlijk een nadeel van kaders stellen via de begroting. Dit is gewoon gewijzigd, geen idee hoe bewust u hier naar gekeken heeft toen u dit heeft vastgesteld. Dus hier is ook de vraag inderdaad van hé is dit een juiste en gewenste manier van overhead toerekenen aan de systemen? Wij denken dat dit zo is. Dus we gaan hier ook in deze lijn in principe op voort. Uw vraag van hé hoe ziet dat er nou uit die overhead toerekening? Dit is het verplichte onderdeel eigenlijk niet eens verplicht maar dit is, het is verplicht om hier op in te gaan en er wordt sterk geadviseerd om dat met deze staatjes te doen in deze staatjes zie je kostenopstellingen van de heffingen die u heeft. Welke heffingen gepresenteerd worden dat is weer niet bij wet geregeld. Ik heb er wel een vergelijking van gemaakt van hé zijn wij hier nu een normale gemeente, presenteren we hier nu eigenlijk wat elke gemeente presenteert? Het antwoord is dat wij inderdaad een normale gemeente zijn en enkele presenteren die andere niet presenteren, bijvoorbeeld marktgelden en parkeerbelasting kom je in heel veel gemeenten helemaal niet tegen. Wat je in Dordrecht ziet is dat wij de leges verordening als leges verordening presenteren, je ziet heel veel gemeenten die dat weer opknippen naar wat gespecificeerde onderdelen. Dat is niet voorgeschreven dus daar heb je eigenlijk weer heel veel vrijheid maar je kan eigenlijk stellen dat dit een gemiddeld overzicht is van de lokale lasten. Maar dat je zeker verschillen zult tegenkomen en dat wij alle, met uitzondering van die leges verordening want daar zie je wel vaak toch nog een opknip, eigenlijk alles wat iedereen heeft en enkele meer. Doel van deze overzichten is dat die percentages niet hoger mogen zijn als 100. Want dat is wat de wet voorschrijft, je mag die heffingen niet meer als kostendekkend innen en hier kunt u zien dat dat in Dordrecht ook nergens het geval is. En in die berekeningen is dus wel die aanname over die overhead verdeling hele relevant. Want als je nog een andere sleutel had gekozen dan kom je soms net op wat andere kosten die je kan meenemen en daar bent u vrij in als raad om dat vast te stellen op welke manier u dat doet. Dat is ook een van de redenen waarom het wel prettig is dat je niet te dichtbij de 100 zit omdat die overhead toerekening ja dat is vrij gevoelig voor aannamen en daar kan je ook soms best wel wat in wijzigen opeens, zonder dat het eigenlijk bewust is omdat het een hele brede definitie is en dan is het vervelend als je daardoor boven de 100% komt dus enige afstand van die 100 is vanuit dat perspectief niet eens onwenselijk.

De heer...: Misschien, ik hoorde een vraag die sommige hebben als je het over lokale lasten hebt, het is bijvoorbeeld OZB natuurlijk een hele belangrijke in het oog springende, die staat niet in dit overzicht net als hondenbelasting. Dat heeft een reden ongetwijfeld.

De heer...: Ja. OZB is inderdaad algemene heffing en die mag je zo hoog stellen als je wil. Hondenbelasting daar zou u van kunnen zeggen die willen we er wel in stoppen, want u heeft ook al eens gezegd dat zou ook 100% moeten zijn maximaal. Ondertussen heeft u natuurlijk tot nieuw beleid besloten en bent u eigenlijk van die 100% dekking afgestapt en gaat u stapsgewijs verlagen. Daarmee is eigenlijk de waarde van hoe kostendekkend is het nu, is weggegaan want eigenlijk heeft u gezegd we gaan gewoon geld beschikbaar stellen

om te verlagen. En welk percentage nu een passend dekkingspercentage is daar heb ik u geen uitspraak over horen doen, u heeft alleen gezegd opbrengst mag omlaag.

De heer...: Door het dan niet meer in staatje op te nemen dan heb je helemaal geen zicht meer wat dan het percentage van de dekkendheid werkelijkheid is.

De heer...: Het is een kleine moeite om hem wel toe te voegen dus als dat in gevoelen is dan.

De heer...: Ik zou hem toch wel willen combineren met wat een pagina 6 van de nota staat.

De heer...: Dat laatste ga ik zo meteen nog even, maar ik hoor in ieder geval de suggestie van nou misschien is het goed om hem gewoon toe te voegen. Het is een kleine moeite. Dan zal het streven niet zijn om hem 100% te dekken. Wat het is, dat zou goed kunnen, dat is in die zin niet heel veel extra werk. De vraag si daar wel denk ik wat de ambtelijke capaciteit, is die met hondenbelasting bezig is maar zou de vraagstuk wat we dan gaan oplossen voor u. Ja, het tweede aspect wat bij deze staatjes verplicht is om toe te lichten hoe dit nu allemaal tot stand is gekomen en u ziet eigenlijk de hele toelichting die wij momenteel geven op deze staatjes, dat zijn twee regels. Nou, daar kan ik alleen maar van zeggen dat het vrij beperkt is. In die toelichting blijkt dat we binnen die leges verordening kruisbestuiving toepassen en dat dus de verschillende onderdelen in verschillende maten kostendekkend zijn. Dat is een vrij summier toelichting. En dat is ook weer voor verbetering vatbaar en dat is ook wat we willen gaan doen in de nota willen we dit veel nadrukkelijker gaan toelichten en ook daar op in gaan zoomen. En dat is echt een verbeteringslag die we nog kunnen doorvoeren want dit zegt eigenlijk nog niet zo heel veel over die leges verordening. Dat si een vrij algemene uitspraak waar u nog niet alle ins en outs mee boven tafel hebt. Dus dat is een verbeterpunt. Dus wat willen we gaan doen op dit vlak in de nota? En dan citeer ik het wettelijk kader want we gaan het nog transparanter maken als dat nu al hebben gedaan en dan staan er inderdaad mooie begrippen als macro niveau en micro niveau. Daar moeten we invulling aan gaan geven in de nota en dat zullen we ook gaan doen zodat u op de verordening als geheel en dan eigenlijk in de vorige presentatie bijvoorbeeld de trouwlocaties is ook zo'n onderdeel, leges mogen niet meer als kostendekkend zijn, de prijzen van trouwlocaties zijn verschillend en daar mag je dus mee compenseren de ene versus de andere als het totaal maar niet meer opbrengt als de individuele, als alles bij elkaar. Ik kan me wel voorstellen dat bijvoorbeeld trouwlocatie tarieven zijn waar wel winst op wordt gemaakt en andere waar verlies op wordt gemaakt. Dat kunt u nu niet uit deze getallen allemaal niet halen, dat kunnen we verbeteren dat inzicht en dat gaan we verbeteren in de nota.

De heer...: Het is toch niet de bedoeling dat die kruisbestuiving, die kruissubsidiëring dat die over verschillende heffingen wordt verdeeld?

De heer...: De kolommen mogen niet meer als 100% zijn dus we mogen niet verdelen over die kolommen onderling maar binnen die kolommen mag er kruisbestuiving zijn. Als u dat niet wilt, dan moet u dat expliciet besluiten. Want u ziet dus bij die, nee bij die leges verordening daar is er momenteel kruisbestuiving. Waar dus de ene in sommige gevallen andere onderdelen compenseert. Alleen u ziet de toelichting daarop is vrij summier. Dat is eigenlijk wel te summier is de opmerking zelfs daar moet u nadrukkelijker aan het stuur

zitten om te bepalen of u dat wel wilt. Want dat is eigenlijk uw achterliggende vraag van hé wilt u weer bijvoorbeeld binnen die leges verordening in die brede zin kruisbestuiving hebben of wilt u dit misschien wel helemaal niet wat hier staat? Dat kunt u nu eigenlijk niet goed duiden en dat moeten we dus verbeteren met elkaar zodat u dat weer kunt duiden en ook een politieke uitspraak kunt doen of u dat gewenst of ongewenst vindt. Maar we mogen niet schuiven over de verschillende kolommen, dat is gewoon wettelijk verboden. Dus dat is op dit vlak de opdracht. De nota moet hier gewoon op verbeterd worden en dit inzicht wat wettelijk verplicht is, dat moet verder worden versterkt. En dat gaan we dus ook doen. Daarmee heb ik het hele onderdeel kostendekkendheid denk ik gehad. Dat is echt aan verbetering toe, doorontwikkeling is eigenlijk het goede woord. Dan hebben we nog die twee update dingetjes met een vraagteken. Dat vraagteken kan je eigenlijk heel snel weghalen. Ik heb hier zo uit de losse pols al vier dingen, of drie dingen opgeschreven die niet meer kloppen. Logieheffing, als u naar de nota kijkt dan bestaat die niet, toeristenbelasting was toen nog de naam die wordt niet geheven in Dordrecht. Nou, u heeft vorig jaar de belasting ingevoerd, laten we dat ook maar in de nota goed plaats gaan geven. Precario heffing die heeft u nu nog wel. Dat is wettelijk verboden vanaf 1 januari 2022. Ook dat moet op een goede manier een vorm krijgen in de nota. Hondenbelasting hadden we het net al over, daar is een verlaging doorgevoerd in de opbrengst die u wilt hebben vanuit die belasting. Ja, die systematiek is nu niet zo beschreven in de nota, dat moeten we ook gewoon gaan aanpassen. Eigenlijk moeten we uw huidige beleid vast gaan leggen in de hogere nota zodat u ook eigenlijk het voorstel kan verwachten op basis van de nota en niet op basis van uw huidige beleid want eigenlijk als we nu de nota moeten volgen dan doen we iets wat u niet wilt. Dus dat moeten we allemaal gaan synchroniseren. Zo moeten we gewoon de hele nota door en dat gaan we ook doen. Daarmee ben ik eigenlijk bij het eind gekomen. Als we de nota gaan aanpassen dan is dat onderdeel van die kostendekkendheid van die leges, we gaan de hele nota door en het idee is, denk voordat we naar de vragen, dat we dit gewoon op voorstel van het college gaan doen en dat u een voorstel mag verwachten. Dus dat is dan voor de zomer. Ik verwacht deze na de presentatie van de kadernota. Schrijven van deze en in de kadernota. Nee, dus ik verwacht dat die voor de zomer nog komt, dat is ook nog Q2. En dan gaat het ook gepaard met een aanpassing van de financiële verordening want dat is pure techniek maar dat is altijd wel goed om dat even te weten dat u dat niet verrast. Maar de vraag is inderdaad van hé roept dit welke vragen roept dit op, welke aanvullende input moet er eigenlijk bij deze stap nog worden meegenomen en ik weet niet uw instemming dragen.

De voorzitter: De heer Noldus.

De heer Noldus: Bij de vorige sheet stond ook nog een update vraagteken bij kwijtschelding. Daar is het eigenlijk niet heel erg over gegaan. Is daar nog iets over te zeggen als in hoe dat technisch zit? Wordt dat namelijk gelijk bij de inkomsten bijvoorbeeld al er af getrokken of is dat bijvoorbeeld wel iets wat intern nog verrekend wordt? Bijvoorbeeld vanuit het sociaal budget naar de leges toe. Als u begrijpt wat ik bedoel.

De heer Van Vliet: Nee, dus ik ga eerst even wat schetsen over wat de nota is. Inderdaad de nota is wel een vastlegging vaak van bestaand beleid want we merken dat u politieke discussies niet gevoerd worden omdat wij een nota voorleggen maar u heeft de discussie over de hondenbelasting gevoerd, daar heeft u een goed debat over gehad en daar heeft u

een mening in gevormd. En daar heeft u uw kader gesteld. U gaat niet uw kader over de hondenbelasting stellen als we het hier gaan opschrijven want dan gaan wij opschrijven wat u al heeft besloten. Mijn verwachting. Dat geldt ook eigenlijk voor het kwijtscheldingsbeleid, dat is een discussie die u vooral voert in relatie tot alles wat er bij de SRD gebeurt en hoe u daar naar kijkt. Wij gaan hier weer een update maken van uw meest recente uitspraken op dit vlak. Wij gaan hier niet het kwijtscheldingsbeleid in de politieke debat brengen met allerlei nieuwe inzichten. Dus het is een nota die eigenlijk kadert wat u vindt. Dat geldt ook voor de OZB. Wij gaan heur voor de Ozb een aantal algemene principes van uw raad opschrijven maar we gaan niet debat over de juiste hoogte van de OZB voeren bij de nota. Dus dat moet u hier ook niet verwachten. Ik weet niet helemaal of dat ook een antwoord kan zijn op uw vraag want ik ben hier ook niet specialist op kwijtscheldingsbeleid ik ga dat ophalen in de organisatie en de mensen die daar verstand van hebben die gaan deze onderdelen voeden vanuit de huidige inzichten.

De heer Noldus: Is een deel van het antwoord maar niet helemaal. Vraag is meer kijk voor een deel van de belastingen wordt kwijtschelding gegeven. Mijn vraag is eigenlijk meer welke manier komt dat terug? Wordt dat als, worden die lasten gedragen door de sociale dienst en verrekend naar de betreffende afdeling toe of wordt dat gelijk als mindere inkomsten bij de heffing gerekend?

De heer Van Vliet: De baten staan bruto in de begroting dus de rioolheffing bijvoorbeeld, alle baten van iedereen, alle aanslagen komen als inkomsten naar boven en daar tegenover staan dus degene die hem kwijtschelden als last er in. Wij hebben daar wel eens discussie over gevoerd of dat dat wettelijk nou is toegestaan dat je dat als last ziet. Want in feite sla je dan de kosten van bijvoorbeeld het riool om over het gedeelte van de bevolking wat wel betaalt. Ja, maar dat zou ook omdat de rioolheffing mag natuurlijk niet meer dan kostendekkend zijn dus de vraag is is dat, het is een politiek besluit om sociale minima te compenseren. Mag je dat als last nemen bij de rioolheffing?

De heer Polat: Kom je dan als je al die kwijtscheldingen optelt richting 100%?

De heer Karsten: Nee, ik heb bij de rioolheffing heb ik al eens gekeken, blijven er nog onder dus dan zit je nog veilig maar dan komt het percentage uiteraard wel anders uit dus dan zit je kostendekkend uit hoger.

De heer Van Vliet: Volgens mij is, we gaan niet het antwoord geven maar dit aspect kunnen we heel goed meenemen in de nota van hé hoe zit nu die kwijtschelding in dit staatje? Want dat is eigenlijk wat je vraagt volgens mij. En dan dat kun je nu niet zeggen en ik denk dat er misschien nog wel eens wat verschillen in kunnen zitten, zegt mijn gevoel, ik weet dat niet zeker. Ik heb deze opgeschreven. Dit is iets wat we mee kunnen pakken in de uitwerking van hoe zijn deze staatjes nu opgebouwd en dan kunt u daarna er wat van vinden.

De voorzitter: De heer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Ja, ik heb kennis genomen van het feit dat de herziening van de nota na het schrijven van de kadernota komt. Maar de vraag is wel als het gaat om dat inzicht in die dekkingspercentages kan dat er niet toch met voorrang uitgethaald worden omdat dat

natuurlijk wel het kan politieke relevant zijn om goed kennis te nemen van de werkelijke dekkingspercentages om daar een politiek oordeel over te hebben of je dat al dan niet gewenst vindt. Dat is iets anders als het natuurlijk het vragen om een herziening van de hele nota.

De heer Van Vliet: Deze overzichten zitten normaal gesproken in de begroting en in de jaarrekening. In de begroting maken we de inschatting van de dekking en in de jaarrekening presenteren we de daadwerkelijk dekking. Ik vermoed zomaar dat bij de kadernota misschien de afvalstoffenheffing nadrukkelijk onder de naadacht komt omdat daar nog die belasting verhoging van het rijk en het hele afvalstoffenbeleidsplan nog tot een uitwerking moet komen. Daar is het inzicht denk ik in de kostendekkendheid relevant. Ik denk dat het goed is om vooral in het dossier afvalstoffenheffing goed mee te nemen die kostendekkendheid. Bij de kadernota hebben we dit staatje niet, dus het zal er niet anders uit zien als vandaag want we hebben geen nieuwe berekening.

De heer...: Nee, met misschien deze aanvulling hoor ik je zeggen ik hoor dat we bij de jaarrekening die straks gaat verschijnen met een actueel beeld hebben van ook de realisatie, hoe ziet het er nou uiteindelijk echt uit en volgens mij is dat waardevolle input die er is voor uw kadernota debat. Met als aanvulling wellicht de afvalstoffenheffing.

De heer...: Dan in de veronderstelling dat de jaarrekening voor de kadernota komt.

De heer Oostenrijk: ja, want als dat niet gebeurt dan gaat het verhaal niet op.

De heer Van Vliet: Ik hoor de griffie gelukkig zeggen dat het verhaal op gaat, dat is fijn.

De heer Van Vliet: Hij weet wanneer hij hem oplevert.

De voorzitter: Oké, de heer Wringer.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Ik denk dat het een goed idee is om na zeven jaar de nota te herzien. Maar dit jaar heeft het rijk ook aangekondigd dat ze met een vereenvoudiging en herziening van het lokale belastinggebied komen. Heeft dat nog invloed op de herschrijven van de nota?

De heer Van Vliet: Een persoonlijke mening, geen idee wat de waarde daar van is, maar dat roept het rijk al tien jaar. Ik moet het zien dat het ze gaat lukken. Verkiezingen zijn alweer dichtbij. Ja, als ze echt dingen gaan veranderen en volgens mij kan er heel veel verbeterd worden, is ook een persoonlijke mening, dan zal dat best impact kunnen hebben in de uitwerking zoals ik hem nu geschetst heeft zal dat niet denk ik direct tot een aanpassing leiden en ik stel ook voor om deze aanpassing maar gewoon te doen en als er dan noodzaak is tot een snelle aanpassing op basis van rijks wetgeving dan zullen we dat zeker niet nalaten.

De voorzitter: Helder. Dan kunnen we dit punt afsluiten denk ik. Door naar het volgende agendapunt.

6 ACTUALISERING VERORDENING AUDITCOMMISSIE

De voorzitter: Actualiseren punt zes van de verordening Auditcommissie. Zijn daar nog opmerkingen over? Die verordening wordt morgen besproken in het presidium. Maar misschien dat er dingen mee willen geven dan kan de griffier dat doorgeven. Mevrouw Koenen is daar ook misschien. De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: ik had een puntje dat ik niet helemaal begreep. Er staat in dat als de voorzitter van een bepaalde partij is dan kan die partij ook een tweede lid voordragen. Dat is prima natuurlijk maar het gaat ook over het stemrecht van de voorzitter en wat ik een beetje vreemd vond is dat de fractie die de voorzitter levert dus een extra stem heeft. Niet dat ik ook maar enige twijfel heb aan de wijsheid van de ChristenUnie, daar gaat het dus niet om, maar zo lees ik het in elk geval. En dat vond ik een beetje merkwaardig.

De heer...: Dat is wel zo ja. Ik heb dat ook gezien, tenminste ik heb het wel gezien maar niet in die zin zo geduid als voordeel maar ja ik weet niet.

De heer De Looze: Ja, dat is een bij effect zegt ik dan even met voorheen was de voorzitter maakte geen deel uit van de commissie, ja als die deel uitmaakt van de commissie ja dan heb je ook stemrecht. Dus dat is eigenlijk een formaliteit. Maar ja, het kan, het geeft ook een heel klein voordeeltje ja er wordt hier niet zo vaak gestemd.

De heer Van der Meer: maar dan toch, hoe moet ik dit zien ten opzichte van de andere raadscommissies waarbij als het gaat om het verkrijgen van het aantal fractie voor- of tegenstanders om iets te bespreken dan heb ik nooit het idee dat de stem van de voorzitter daar in mee gewogen wordt.

De heer ...: Nee, want als je voorzitter bent dan ben je voorzitter en niet en lid van de fractie van Gewoon Dorpt. Dus er zit een beetje een rare discrepantie in.

De heer De Looze: Daar ben ik het eigenlijk wel mee eens. Misschien moeten we dat er uit halen want het is, het gebeurt ja het gebeurt eigenlijk nauwelijks dat we stemmen en dan denk ik dat het ook als het staakt ofzo dan kunnen we wel weer wat anders verzinnen.

Mevrouw Koene: De heer Oostenrijk, waar staat die precies?

De voorzitter: De heer Oostenrijk, die bepaling die u bedoelt , waar staat die?

Mevrouw Koene: De heer Van der Meer, waar staat die precies? Ik heb hem inmiddels gevonden. Artikel 9, 1.2 iets weet ik veel. Ik ga morgen meenemen.

De voorzitter: Jammer hoor. Even kijken, dan zijn er nog andere punten die we mee kunnen nemen?

7 VOORBEREIDEN VERGADERING 1 APRIL 2020

De voorzitter: Zo niet, dan gaan we door naar het voorbereiden van de vergadering van 1 april. Op zich staat daar als suggestie nog niet heel veel op de rol, behalve misschien de stress test. Maar ik weet niet hoever de stress test al is of die 1 april al besproken zou kunnen worden of misschien is dat een beetje snel.

De heer Besseling: Het zou wel een mooi streven zijn maar hij moet natuurlijk ook eerst ambtelijk besproken worden dus ik heb wel een andere suggestie en dat is meer de verdieping zoeken met elkaar over de rechtmatigheidsverantwoording en de rol van de raad in dat heel traject daar naartoe. Ik denk dat het wel goed is om daar ook kennis te delen en te zoeken naar best practice.

De voorzitter: Heeft dat dan ook weer raakvlakken met dat IC plan waar we het over hadden of is dat weer wat anders? Want ongeveer is dat mogelijk om dat 1 april ook mee te nemen of is dat heel snel?

De heer Besseling: ik denk dat dat wat snel is. Ik heb nog wel een ander onderwerp waarvan het goed is om die even in de week te leggen. Volgens mij is het vanuit een commissie bestuur en middelen denk ik of wellicht vanuit ene motie van de raad, dat heb ik niet helemaal scherp meer, ik dacht D66 onder anderen die aangaf dat het goed is om met elkaar nog eens te spreken over richting de kadernota wat voor opties hebben we nou in theorie als je uiteindelijk toch tot een bezuinigingsverhaal moet komen. Het voorstel is, en daar ben ik in ieder geval in mijn hoofd bezig in de voorbereiding met een presentatie om eens terug te blikken op wat voor bezuinigingsrondes hebben we de afgelopen jaren nou gehad? Wat hebben die uiteindelijk ook opgeleverd? Wat gebeurt er in den landen bij andere gemeenten? En wat welk hoe ziet de begroting er nou in grote lijnen uit en wat is nou relatief beïnvloedbaar door u als lokale raad. Volgens mij is dat een nuttig om mee te nemen in de aanloop naar de kadernota ook. Maar ik kan me ook voorstellen dat dat, zeker gezien waar de vraag vandaan komt, dat dat wellicht weer een combinatie met commissie bestuur en middelen gaat worden maar dat laat ik uiteindelijk aan u.

De voorzitter: ik denk dat het goed is. Hoelang heb je daar voor nodig ongeveer want in principe moeten we wel voldoende hebben. Er zijn eigenlijk twee opties, of we doen echt een avond of we doen een uur van tevoren.

De heer Besseling: Ja, dit onderwerp zelf denk ik ligt er aan hoeveel vragen en discussie er nog over is natuurlijk maar in een half uur, drie kwartier kan ik dat verhaal prima houden.

De voorzitter: Maar als we dat dan willen combineren met die rechtsmatigheid discussie dan is het misschien wel goed om gewoon 1 april te doen of op die woensdagavond? Grapje. Nee, maar dat om 1 april vast te houden dan of willen we proberen we een uur voor de commissie te doen? De heer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Ik zal eerder pleiten om dan desnoods om half 7 te beginnen tot acht uur want misschien ook nog even afwachting hoe die invulling van die agenda er dan echt uit komt te zien.

De voorzitter: Nog anderen hierover?

De heer Bakker: En ja maar mag ik dan ook nog even over de vraag van zou dat ook gecombineerd kunnen? Specifiek dat het verhaal over de brede doorlichting dus die motie van D66 met commissie Bestuur en middelen. Dat ook een politiek aspect aan zit.

De heer Oostenrijk: Persoonlijk pleit ik eerder voor laat dat want dat is toch politiek getint, laat dat maar gewoon in een bestuur en middelen plaatsvinden, dan hebben ze ook wat te verhapstukken.

De voorzitter: Mevrouw Koene.

Mevrouw Koene: nee, ik weet nou niet wat er gaat gebeuren. Nee maar bedoel, zo van om half 7 dan denk ik ja waarom moeten we om half 7 beginnen? Vinden we dat niet leuk dan, de heer Oostenrijk?

De voorzitter: Even denken, op zich zou kunnen we die presentatie misschien ook gewoon in de commissie van bestuur en middelen doen. Dat kunnen we vragen maar ja dat daar gaan we niet over. Die presentatie over van bestuur en middelen, of van die door deze set gevraagd is om te kijken wat de bezuinigingen in het verleden opgeleverd hebben en wat er nog aan bezuinigingsruimte zou zijn als dat ja wat vinden we daarvan om het in de commissie te doen? Bestuur en middelen. Zullen we dat daar vragen en dan kunnen we wel even om 7 uur beginnen met de discussie over rechtmatigheid en dan gewoon door over dus dat is dan 31 maart over wellicht als bestuur en middelen dat goed vindt, kunnen we die presentatie daar agenderen. Dan doen we het zo, snap je het nu of niet? Zijn er nog meer mensen tegen een uur van tevoren vergaderen?

Mevrouw Van den Bergh: Geldt dat nu, want ik ben even de weg kwijt, geldt dat nu voor bestuur en middelen dat eerder beginnen of hebben we het nou over de audit?

De voorzitter: Nee, wat in principe de afspraak is we vergaderen op woensdagavond als er voldoende is om een avond te vergaderen. Als er een of twee puntjes zijn dan is het een uur van tevoren voor de commissie. Maar als nu de meerderheid zegt van daar hebben we geen zin in dan doen we het niet maar als. Mevrouw Koene.

Mevrouw Koene: het gaat er niet om of ik er geen zin in heb, het gaat er om dat 7 uur gewoon echt een baggertijd is om te beginnen. Dus ik moet nog meer doen in mijn leven, bedoel ik moet ook nog ergens eten en 7 uur is dan gewoon echt een rottijd. En we hebben ook volgens mij afgesproken met elkaar dat we zo min mogelijk om 7 uur gingen beginnen. Dus ik kan me wel voorstellen dat je dan dus iets eerder doet en dan een kopje soep erbij ofzo. Maar weet ik ook niet. Bedoel maar ik heb ook nog andere dingen.

De heer...: Om 6 uur beginnen en dan met soep en broodjes.

De voorzitter: Wat vinden anderen van het voorstel?

De heer Noldus: Voorzitter, ik heb liever om 7 uur voor een andere commissievergadering dan een extra avond en als ik moet kiezen tussen 6 uur met soep en broodjes of 7 uur beginnen en toch nog even snel thuis wel wat in mijn hollen kies stoppen dan kies ik ook voor het laatste. Dan kies ik voor 7 uur starten.

De voorzitter: Oké, dan doe ik dat voor nu.

Mevrouw Van den Bergh: Maar voorzitter, ik had in het begin van de vergadering had ik een verzoek gedaan over garantstellingen en maar daar hoor ik niks meer, snel mogelijk terugkomen.

De voorzitter: Dat is correct ja.

Mevrouw Van den Bergh: Ik weet dus niet of daar in de commissie verder ook behoefte aan is. Ik zou wel weer gewoon.

De voorzitter: Ik denk dat het wel een goed onderwerp is. Wat vinden anderen er van om garantstellingen nog te bespreken?

De heer Van Vliet: Zal ik daar iets over het plan zeggen? Dan kunt u dat ook gelijk meenemen in uw afweging want dit is een nota die vorige keer in december op de agenda stond. Als we die planning volgen die we daar hadden dan komt die niet aan de orde in april want dan duurt het nog een jaar, of iets dergelijks. Ik ken niet exact de planning uit mijn hoofd maar dat is niet iets wat snel op de agenda staat. Wat we moeten doen is gewoon die nota weer tegen het licht houden, dus hetzelfde soort iets als wat we net hebben gedaan met lokale heffingen? Mijn vraag is ook wel van wat is dan uw vraag precies want iets als u een specifieke vraag heeft dan kunnen we daar eventueel eerder op ingaan maar het hoeft misschien ook niet in de auditcommissie want volgens de planning gaan we dat over een jaar doen dus als er een concrete vraag achter uw vraag ligt dan is het goed misschien om die mee te pakken. Anders hadden we de hele planning overhoop moeten gooien maar dan moeten we ook weer kijken wat dan mogelijk is en dat is niet eenvoudig.

Mevrouw Van den Bergh: Nou dat klinkt niet enthousiast dus ik zal hem wel bekijken wat er nu is en ja ik wilde gewoon een goed overzicht en zoals we hier praten over dingen dat vind ik nuttig. Maar ik zal het dan nog wel bekijken want ik begrijp dat dat voor u een hele drastische ingreep is.

De heer Van Vliet: het plan uitvoeren wat we bedacht hebben een jaar versnellen is ingewikkeld. Als u vragen heeft over heffingen daar over spreken dat is veel eenvoudiger maar dat kan misschien ook buiten deze commissie om als het technische vragen zijn.

TENSLOTTE

8 RONDVRAAG EN SLUITING

De voorzitter: Oké, dan heb ik nog een rondvraag. Heeft er nog iemand iets voor de rondvraag. Ik heb sowieso een vraag van onze griffier.

De heer Bakker: Ik had even de vraag voor de commissievergadering iets verder weg maar we hebben vergadering na 1 april is een vergadering gepland op 13 mei en vervolgens een op 1 juli terwijl de jaarrekening en daarna de kadernota die komen ja ergens 13 en 24 mei ik zeg maar iets maar ergens medio mei dus het zou logischer zijn om, dus 13 mei is eigenlijk te vroeg en die 1 juli is te laat om die twee vergaderingen samen te voegen, dan is alleen even de vraag op welke dag doen we dat dan want zou bijvoorbeeld op 10 juni kunnen dat is wel een dag dat VNG congres ook, dat is de tweede dag van het VNG congres.

Hebben we wel eens eerder gedaan met het idee van ja dat is een woensdag. Als dat niet zou kunnen, zou ook die donderdag bijvoorbeeld kunnen doen.

De voorzitter: Zijn er mensen op VNG congres of niet?

De heer...: Is om 3 uur afgelopen volgens mij en het is in Hoorn dus dan ben je om half 5, nou ja file. Dus dan wordt het 10 juni.

De voorzitter: Helder. Dan zijn we het daar allemaal over eens in ieder geval. Mooi om zo. Om 8 uur ja. Gaan we daar mee afsluiten. Dank u wel.